

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถ
ด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
แก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3

พิชญานันท์ อมรพิชญ์

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
งบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2558

โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
ประจำปี พ.ศ. 2558

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถ
ด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
แก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3

พิชญานันท์ อมรพิชญ์

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
งบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2558

โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
ประจำปี พ.ศ. 2558

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3” ได้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้ นักวิจัยขอขอบพระคุณบุคลากรทุกท่าน จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนกลุ่ม OTOP จังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งเพื่อนร่วมงานที่ได้ทำงานร่วมกันจนเกิดความสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ธรรมไชย อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และอาจารย์ ดร.บึงอร ฉัตรรุ่งเรือง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ได้ให้นโยบายและแนวทางการดำเนินงานวิจัยให้กับคณะวิจัยจนประสบความสำเร็จในการวิจัย ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิระศักดิ์ สมยานะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา สุระ ผู้ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ อันเป็นขุมพลังของการทำงานอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ รวมถึงการทุ่มเทต่อการทำงานด้วยดีตลอดมา อีกทั้งยังขอบคุณไปยังเพื่อนร่วมงานและผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่านที่ได้ทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี

อาจารย์พิชญานันท์ อมรพิชญ์

นักวิจัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อประเมินและติดตามศักยภาพ พร้อมกับถอดองค์ความรู้การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และสนับสนุนการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ สนับสนุนด้วยข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 กลุ่ม อาศัยกระบวนการ SWOT Analysis แบบประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัย ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จากนั้นนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติอย่างง่ายค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการพัฒนา ได้แก่ การบริหารจัดการด้านการผลิต การบริหารจัดการด้านการตลาด การบริหารจัดการด้านองค์กร และการบริหารจัดการด้านการเงินของผู้นำกลุ่ม OTOP ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 มีการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน การสร้างเครือข่าย ร้อยละ 84 มีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กรในประเด็นของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ร้อยละ 73 มีการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดในประเด็นของความพอประมาณ การมีเหตุผล และความสมดุล ตลอดจนการพัฒนาที่ยั่งยืน การบริหารจัดการด้านการเงิน ผู้นำกลุ่ม OTOP ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.5 มีศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงินเพิ่มขึ้น ในด้านความพอประมาณโดยลดการกู้เงินจากภายนอก ไม่ใช่เงินทุนอย่างสูญสุ่ย มีภูมิคุ้มกันโดยมีแผนการใช้เงิน การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนโดยตรวจสอบการใช้เงินของสมาชิกที่คู่ไปอย่างเข้มงวด

สำหรับการวิเคราะห์องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ตนเองในประเด็นของจุดเด่นที่ตนเองมีความรู้ ได้แก่ ความสามารถ ประสบการณ์ ศักยภาพ ตลอดจนจุดอ่อนของตน 2) การพัฒนาจิตใจคือคุณธรรม จริยธรรมที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน ได้แก่ ความมีเมตตา ความเอื้อเพื่อ

ความเสี่ยสละ 3) ทรัพยากรของชุมชน คือการรู้จักใช้ รู้จักรักษา 4) การบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการด้านการผลิต การบริหารจัดการด้านองค์กร การบริหารจัดการด้านการตลาด และการบริหารจัดการด้านการเงิน

Abstract

This research aims to evaluate and follow the potential as well as extract the knowledge of management base on sufficiency economy of OTOP leaders. It is the qualitative research and supports by quantitative analysis. Primary data was from interviewing 8 sample groups. SWOT analysis, evaluation the potential of management of OTOP leaders as well as exchange knowledge between researchers, OTOP leaders and experts in sufficiency economy were used in this study.

The potential of management base on sufficiency consisted of production, marketing, organization and finance. Most OTOP leaders have 75 percentage increased in moderation, rationale, protection and marketing in organizational management. 73 percentage of OTOP leaders have developed their moderation, rationale and sustainability in marketing management. 93.5 percentage of OTOP leaders could raise their potential in moderation of financial management. They could decrease to borrow the money and much more economical as well as strictly investigated the spending of members.

The knowledge which can enhance the potential of management base on sufficiency economy are as follow; 1)analysis the potential of OTOP leaders such as the strength and weakness; 2)moral and ethics which OTOP leaders use in their operation such as kindness, hospitality and generosity; 3) community resource such as how to use and how to keep and 4) management consist of production, organization, marketing and finance.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	5
1.5 ผลที่ได้รับ	6
1.6 นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน	8
2.2 แนวคิดการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	
8 ประการ	12
2.3 หน้าที่และบทบาทของภาวะผู้นำ	14
2.4 การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน (SWOT Analysis)	18
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	18
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	20
3.1 ประชากรและตัวอย่าง	24
3.2 ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	27
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล	31
บทที่ 4 ผลการศึกษา	33
4.1 ศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่ม ธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่	33
4.2 องค์กรความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตาม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	43
4.3 องค์กรความรู้ในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP	57
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา	59
5.1 สรุปผลการศึกษา	59
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	62
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	65
ภาคผนวก ก ภาพประกอบการดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์กรความรู้เพื่อ เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3”	66
ภาคผนวก ข แบบตรวจสอบรายการการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียง	69

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1	รายชื่อกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ในจังหวัดเชียงใหม่ที่เข้าร่วมโครงการการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงปีที่ 3	26
ตารางที่ 4.1	ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่	34
ตารางที่ 4.2	ศักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่	37
ตารางที่ 4.3	ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาด ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่	39
ตารางที่ 4.4	ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงิน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่	41
ตารางที่ 4.5	องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	43

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3”	28
ภาพที่ 3.2 ขั้นตอนและแผนการดำเนินงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3”	30
ภาพที่ 4.1 องค์ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	57

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

วิกฤตเศรษฐกิจขั้นรุนแรงที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2540 ที่ผ่านมานี้ ได้ส่งผลกระทบต่อการค้าและเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือประชาชนทุกระดับโดยเฉพาะประชาชนในประเทศที่อาศัยอยู่ในชนบทและเดินทางเข้ามาทำงานในเมืองประสบปัญหาจากการถูกเลิกจ้าง ทำให้เป็นผู้ว่างงาน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือโครงการ One Tambon One Product (OTOP) เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายช่วยลดปัญหาความยากจนให้แก่ชุมชนเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น โดยมีหลักการพื้นฐาน คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นการพึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ ไม่เฉพาะแต่การสร้างสรรค์สินค้าเพียงอย่างเดียวแต่เป็นกระบวนการพัฒนาทางความคิดไปสู่การบริการ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ (สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2553)

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่มุ่งพัฒนาประเทศภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยแนวคิดดังกล่าวได้ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เป็นการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนที่อยู่ในเขตชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นรากฐานที่สำคัญอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตบนฐานความเข้มแข็งของชุมชน การพัฒนาให้คนในชุมชนมีศักยภาพ มีความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นและต้องอยู่บนฐานของการมีคุณธรรมและจริยธรรมอันจะสามารถทำให้ปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในกระแสยุคโลกาภิวัตน์เป็นการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติงานเพื่อก่อให้เกิดความสมดุล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเพื่อที่จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนได้เสีย อันจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่มุ่งเน้นให้การพัฒนาประเทศก้าวหน้ามั่นคงโดยการสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบบสมดุลเท่าเทียมอย่างยั่งยืน โดยการเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยง เสริมรากฐานของประเทศให้เข้มแข็งตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจชุมชนทางด้านการบริหารจัดการให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ พัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวได้ทันต่อผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

สถานการณ์การดำเนินงานของธุรกิจชุมชน และกลุ่ม OTOP ในจังหวัดเชียงใหม่ที่ผ่านมาพบว่าธุรกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการทำรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นได้แก่ ผลิตภัณฑ์ OTOP มีรายได้จากการจำหน่ายสูงถึง 6,306,369 บาท (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่, 2554) แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องมาจากระบบการบริหารจัดการที่ยังขาดประสิทธิภาพและการมีทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะผู้นำที่ยังขาดความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการและยังขาดคุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่ดีโดยสามารถสรุปปัญหาของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการ ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจชุมชนที่แท้จริง กล่าวคือการนำเอาหลักการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ประกอบการทำงานโดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองบนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนบางกลุ่มไม่สามารถนำเอาหลักการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาประพฤติปฏิบัติในการทำงานได้เพราะการดำเนินงานยังคงมุ่งเน้นกำไรเป็นที่ตั้งขณะเดียวกันการประกอบธุรกิจไม่ได้เน้นการพึ่งพาตนเอง กล่าวคือไม่มีการนำเอาวัตถุดิบภายในท้องถิ่นที่ตนเองมีอยู่มาใช้ในการผลิตแต่กลับนำเข้าวัตถุดิบจากแหล่งภายนอกชุมชนมาใช้ในการผลิตแทนนอกจากนี้ยังมีการดำเนินธุรกิจที่มีความเห็นแก่ตัวเน้นการแข่งขันในการผลิตสินค้าประเภทเดียวกันออกมาวางจำหน่ายโดยไม่คำนึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมีการเอาเปรียบผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน เช่น การแข่งขันกันในการตัดราคาสินค้าให้ต่ำกว่าผู้ประกอบการธุรกิจรายอื่นหรือแม้แต่ลดคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกันเป็นอย่างมาก (การประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่ายผู้ประกอบการ OTOP จังหวัดเชียงใหม่, 2554) ซึ่งจากพฤติกรรมของผู้ประกอบการดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นและยอมรับในตัวผลิตภัณฑ์

แนวทางในการที่จะแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน แนวทางหนึ่ง คือ การพัฒนาขีดความสามารถของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนเพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาให้กับสมาชิกของกลุ่มและขณะเดียวกันยังสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี (สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2553) ทั้งนี้หากมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในตัวของผู้นำแล้วก็จะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ผู้นำจะมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงและประสานทรัพยากรตลอดจนปัจจัยและกระบวนการทำงานภายในกลุ่มให้สามารถดำเนินงานและขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากแนวคิดตลอดจนหลักการดำเนินงานพื้นฐานของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เน้นการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้นำให้มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารจัดการให้ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลรวมถึงการนำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาดำเนินงานที่เน้นความพอเพียง ความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการหมายถึง ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด การจัดการองค์กร และการจัดการด้านการเงิน (กาญจนา สุระ, 2556)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นในการจัดการเรียนการสอนและการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่น และทางทีมคณะทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งมีบทบาทและประสบการณ์ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจึงถือเป็นภารกิจสำคัญ ในการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้นำของกลุ่มธุรกิจชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยเฉพาะการพัฒนาด้านองค์ความรู้ของทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกลุ่มผู้นำธุรกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้นักวิจัยเห็นว่าควรดำเนินการวิจัยในประเด็นของการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ มีระยะเวลาดำเนินงานวิจัยเป็นระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2556-2558) โดยการวิจัยในปีที่ 1 (พ.ศ. 2556) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ โดยการระดมความคิดเห็นระหว่างนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจชุมชน และตัวแทนของผู้นำชุมชนที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพในการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนยังขาดศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการ สามารถแบ่งระดับ

ศักยภาพของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน ในการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ 3 ระดับ คือ ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง โดยศักยภาพของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนในการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในระดับเบื้องต้น มีจุดอ่อนคือ การจัดโครงสร้างขององค์กรยังขาดความชัดเจน ขาดการวางแผนการทำงานในด้านการผลิต การตลาด และการเงิน ศักยภาพของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน ระดับปานกลาง มีจุดอ่อนคือ มุ่งเน้นการผลิตให้ได้ผลมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการด้านการเงินที่ยังขาดประสิทธิภาพโดยขาดการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้ได้ผลที่คุ้มค่า โดยมีการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงระดับสูงทั้งด้านการบริหารจัดการองค์กร การบริหารจัดการตลาด การบริหารจัดการการเงิน และเพื่อให้เกิดการต่อยอดการพัฒนาการวิจัย ดังนั้นนักวิจัยจึงออกแบบการวิจัยในปีที่ 2 (พ.ศ. 2557) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการของผู้นำธุรกิจชุมชน OTOP ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผลจากการศึกษาสามารถพัฒนาผู้นำการบริหารจัดการของกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ของจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับการศึกษานี้ในปีที่ 3 (พ.ศ.2558) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและติดตามการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบธุรกิจชุมชน OTOP และถอดองค์ความรู้การบริหารจัดการตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อประเมินและติดตามศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP

1.2.2 เพื่อถอดองค์ความรู้การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัย “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนด้าน OTOP จังหวัดเชียงใหม่” มีขอบเขตของการวิจัยเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 ปี ซึ่งในปีที่ 3 (พ.ศ.2558) เป็นการติดตามและประเมินผลการพัฒนาศักยภาพ การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากนั้นจะใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้การบริหารจัดการตามแนวทางของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการให้แก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนอื่นต่อไป

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

1.4.1 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ กลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 124 กลุ่ม จาก 25 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่

ตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ที่มีความประสงค์จะพัฒนาขีดความสามารถทางด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 ประเภท ของผลิตภัณฑ์ OTOP ได้แก่ 1) ประเภทอาหาร 2) ประเภทสิ่งประดิษฐ์ 3) ประเภทผลิตภัณฑ์จากผ้า 4) ประเภทสมุนไพร และ 5) ประเภทของที่ระลึก โดยมีทั้งหมด 8 กลุ่มตัวอย่าง จาก 5 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ 1) กลุ่มหัตถกรรมเมตตานารี ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม 2) กลุ่มส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง 3) กลุ่มผลิตภัณฑ์จากศิลปะปี่เลื่อน ตำบลร่องวัวแดง อำเภอสันกำแพง 4) กลุ่มสัมมนาพจนสมุนไพรอินทรีย์ ตำบลสัมมนาพจน อำเภอแม่แตง 5) กลุ่มมหาพจนลายตอง ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม 6) กลุ่มผ้าทอมือ ตำบลทุ่งปี อำเภอแม่แตง 7) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องงอก ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง และ 8) กลุ่มสมุนไพรบ้านป่าไผ่ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด โดยผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนดังกล่าว ประกอบไปด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก รวมจำนวนทั้งสิ้น 32 คน

1.4.2 ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ประเภทของข้อมูล

1.1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสอบถามและวิเคราะห์สถานการณ์ศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำธุรกิจชุมชน OTOP

1.2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ได้แก่ การบริหารจัดการการผลิต การบริหารจัดการด้านการตลาด การบริหารจัดการด้านการเงิน และการบริหารจัดการองค์กร

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณและคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะวิเคราะห์ระดับของศักยภาพการบริหารจัดการของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การบริหารจัดการการผลิต การบริหารจัดการด้านการตลาด การบริหารจัดการด้านการเงิน และการบริหารจัดการองค์กร อ้างอิงโดยใช้สถิติเชิง

พรรณนาได้แก่ คำร้อยละ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะวิเคราะห์ และสังเคราะห์ใน ลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา

1.5 ผลที่ได้รับ

1.5.1 สามารถประเมินและติดตามศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จนได้แนวทางในการยกระดับขีดความสามารถในการบริหาร จัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่

1.5.2 สามารถถอดองค์ความรู้การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่ม ธุรกิจชุมชน OTOP ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 นิยามศัพท์

การบริหารจัดการ เป็นการกำหนดทิศทางของกลุ่มธุรกิจชุมชนในการดำเนินงานตาม หน้าที่ต่างๆ ในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายที่มีอยู่ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยกระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มธุรกิจชุมชนประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการควบคุมการดำเนินงาน

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่มีความพอดี ไม่โลภมาก มีความพอประมาณ รู้จัก คำว่าพอ โดยผู้ปฏิบัติจะต้องมีความรู้และมีคุณธรรม อันได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และขยันหมั่นเพียร มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ

หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นแนวทางประการที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชน ให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากร ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีหลักการ พื้นฐาน 3 ประการ คือ

- (1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global)
- (2) พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity)
- (3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development)

โดยผลิตภัณฑ์ ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียวแต่เป็นกระบวนการทางความคิด รวมถึงการบริการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การ ท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารของกลุ่มธุรกิจชุมชนในท้องถิ่น
ได้แก่ ประธาน รองประธาน เภรัญญิก และเลขานุการของกลุ่มธุรกิจชุมชน

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3 ได้รวบรวมในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบการวิจัยอันประกอบไปด้วย 1) แนวคิดการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน 2) แนวคิดการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 3) หน้าที่และบทบาทของภาวะผู้นำ 4) การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) และ 5) แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน

2.1.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) หมายถึง การรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชน ตั้งแต่ 7 คน ขึ้นไป เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการกิน การอยู่ การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากร การจัดการชุมชน กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็ยนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเกิดการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ดังนั้น ความหมายของวิสาหกิจชุมชนโดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐและพิทยา ว่องกุล, 2550)

อย่างไรก็ตาม ตามความหมายของวิสาหกิจชุมชนในข้างต้นได้กล่าวถึง “ทุนของชุมชน” ซึ่งลักษณะโดยทั่วไปของ “ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่รื้อรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นพี่เป็นน้องไว้ใจกัน) (เสรี พงศ์พิศ, 2551)

ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนมีหลักการคิดคล้ายกับสหกรณ์ เพียงแต่มีขนาดเล็กกว่า โดยวิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจการในชุมชน ไม่ใช่รวมตัวกันไปปรับเหมาะข้างนอกหรือไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ข้างนอกชุมชน อาจจะใช้วัตถุดิบจากข้างนอกได้ แต่กระบวนการต่าง ๆ ทำในชุมชนในท้องถิ่น โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ เป็นเจ้าของกระบวนการผลิต ไม่ใช่เป็นแค่ลูกจ้าง

ของเจ้าแก่ที่ให้อำนาจในหมู่บ้าน ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลิตผล โดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีหลักการคิดที่สำคัญคือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมในชุมชน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ด้านกำไรสูงสุดและเอาเปรียบผู้บริโภค (เสรี พงศ์พิศ, 2551)

สรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นการรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของชุมชน โดยใช้ทรัพยากรภายในชุมชนเป็นปัจจัยหลักในการผลิต มีการเรียนรู้และช่วยเหลือกัน ซึ่งทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในกิจการนั้น ๆ

2.1.2 พื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจของชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์ โดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ด้วยเหตุดังกล่าว การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชนจึงตั้งอยู่บนฐานสำคัญ ดังนี้

1) วิสาหกิจชุมชนระดับครอบครัว เป็นจุดเริ่มต้นของการแปรรูปหรือสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคของตนเองภายในครัวเรือนเป็นหลัก สมาชิกในชุมชนจะสร้างผลิตภัณฑ์ในลักษณะหลากหลาย เพื่อการพึ่งตนเอง ลดรายจ่ายที่เสียไปจากการซื้อ และป้องกันไม่ให้เงินของชุมชนไหลออกไปนอกชุมชนโดยไม่จำเป็น ซึ่งจะส่งผลให้การหมุนเวียนเงินอยู่ในหมู่บ้าน และแพร่สะพัดในหมู่บ้าน

2) วิสาหกิจชุมชนระดับชุมชน เมื่อวิสาหกิจของชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นแรกเพื่อลดรายจ่ายหรือเพื่อการพึ่งตัวเองได้แล้ว จึงค่อยขยายออกไปสู่เพื่อนบ้าน ผู้ผลิตเองไม่ได้ต้องซื้อสินค้าจากภายนอก เพราะการพึ่งตนเองในบางกรณีไม่สามารถทำได้โดยลำพังครอบครัวเดียว วิสาหกิจชุมชนขั้นที่สองจึงเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เกื้อหนุนให้เกิดการพึ่งพาอาศัยระหว่างครอบครัวในชุมชนเดียวกัน เป็นการลดภาระการซื้อของแพงหรือช่วยลดรายจ่ายให้แก่เพื่อนบ้านเงินไม่ไหลออกไปจากหมู่บ้าน

3) วิสาหกิจชุมชนระดับเครือข่าย การพึ่งตนเองในบางกรณี ชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพังชุมชนเดียว แต่เป็นไปได้เมื่อหลายชุมชนร่วมมือกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของทุกชุมชน วิสาหกิจระดับเครือข่าย จึงเป็นระบบพึ่งพาอาศัยระหว่างชุมชนที่มีผลผลิตและทรัพยากรแตกต่างกัน

4) วิสาหกิจชุมชนเพื่อการจัดการผลผลิตส่วนเกิน เป็นวิสาหกิจที่ดำเนินการแปรรูปผลผลิตหรือทรัพยากรของชุมชน สร้างผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องเพื่อเพิ่มมูลค่าและตอบสนองการตลาดภายนอกชุมชนและเครือข่าย

วิสาหกิจชุมชนจึงแตกต่างกับธุรกิจ อุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็ก (SME) เพราะไม่สามารถใช้กฎเกณฑ์เรื่อง “ทุน” และ “แรงงาน” มาวัดขนาดและความสำเร็จ เพราะวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มุ่งเน้นการสร้างผลกำไรเพียงด้านเดียว แต่วิสาหกิจชุมชนเน้นการพึ่งตัวเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนหรือเครือข่าย ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรให้มากที่สุด แต่ตอบสนองการอยู่ร่วมกัน การมีสุขภาพอนามัยที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนซึ่งวิสาหกิจชุมชนจะเป็นการเพิ่มศักยภาพของระบบเศรษฐกิจระดับชุมชนในการพัฒนาความร่วมมือกับระบบเศรษฐกิจภาพรวม เพราะการที่ชุมชนไม่ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอก ย่อมหมายถึงโอกาสในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันจะเป็นไปได้มากขึ้น อันเป็นหลักการที่นำไปสู่ “การเป็นฐานรากทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างแท้จริง”

2.1.3 ความรู้ความเข้าใจในธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชนคือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนอันประกอบด้วย กิจกรรมทางการผลิต กิจกรรมทางการขายผลผลิต กิจกรรมการซื้อ และการบริโภคของชุมชน ซึ่งธุรกิจชุมชนจะเป็นรากฐานของชนบทไทยจะเข้มแข็งได้นั้น ชุมชนจะต้องยืนหยัดด้วยลำแข้งของชุมชนเอง โดยอาศัยความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในอันที่จะพัฒนากลุ่มธุรกิจของชุมชนที่จัดตั้งขึ้นให้มีความเจริญเติบโต ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่ในภาคชนบทให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป (มหาวิทยาลัยมหาดไทย, 2557) ดังนั้นขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจชุมชนที่จะนำไปสู่การประสบความสำเร็จได้นั้น ควรมีขั้นตอนที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) ค้นหาความต้องการของตลาด

ธุรกิจชุมชนจะต้องทราบถึง ความต้องการสินค้าและบริการของตลาด ความได้เปรียบทางด้านการผลิตหรือการแข่งขันเพราะชุมชนแต่ละพื้นที่ที่มีความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรที่แตกต่างกัน นั่นคือชุมชนควรตระหนักว่า จะนำทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่มาผลิตสินค้าอะไร ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวนี้จะเรียกว่าปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ว่าผลิตอะไร (What)

2) เลือกวิธีการผลิตที่เหมาะสม

ธุรกิจชุมชนต้องทราบว่าผู้ที่จะลงมือผลิตมีใครบ้าง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมีใครบ้าง จึงควรให้ผู้ที่มีความสามารถนี้เป็นผู้ลงมือผลิต ให้คำแนะนำในการผลิต ให้มีการระดมสมองของคนเหล่านี้ และยังสามารถพึ่งพาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต เช่น หน่วยงานราชการ สถาบัน

วิชาการต่างๆ นอกจากนี้ในการผลิตที่เหมาะสมของธุรกิจจะต้องคำนึงถึง ปัจจัยการผลิต อันประกอบด้วย ที่ดิน(Land) แรงงาน (Labor) ทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน (Capital) และ ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ ปัญหานี้จะเรียกว่าปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ว่า ผลิตอย่างไร (How)

3) ใครคือกลุ่มเป้าหมาย

ธุรกิจชุมชนจะต้องทราบว่าควรขายสินค้าให้กับใคร และลูกค้าจะซื้อสินค้าของเราได้อย่างไร ซึ่งลูกค้าอาจแบ่งเป็น ลูกค้าท้องถิ่น และลูกค้านอกท้องถิ่น ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวสินค้าและความต้องการสินค้าจะเป็นตัวกำหนดว่า ลูกค้าเป็นใคร เช่น กรณีผ้าทอเกาะขอม ลูกค้าเป็นคนนอกท้องถิ่น กรณีป๊อปปี้ ลูกค้านี้จะเป็นคนในท้องถิ่น สำหรับการเข้าถึงลูกค้านั้น สามารถแบ่งลูกค้าออกเป็นอีก 2 ประเภท ประกอบด้วย ลูกค้าปลีก คือ ลูกค้ารายย่อยที่ซื้อสินค้าเพื่อนำไปบริโภคเอง และลูกค้าส่ง คือ ลูกค้าที่ซื้อสินค้าในปริมาณมากเพื่อนำไปขายต่อ ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ ปัญหานี้จะเรียกว่าปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ว่า ผลิตเพื่อใคร (For whom)

4) กำหนดรูปแบบที่เหมาะสม

รูปแบบที่เหมาะสมของธุรกิจชุมชน แบ่งเป็น 1) กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) คือ ไม่มีการจดทะเบียนตามกฎหมายใดๆ มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน แต่ไม่สามารถทำนิติกรรมในนามของกลุ่มได้ ข้อเสียของการตั้งกลุ่มแบบนี้คือ ไม่สามารถระดมเงินทุนได้ และข้อดี คือ การบริหารงานภายในกลุ่มมีความคล่องตัวเนื่องจากสมาชิกจะบริหารงานภายในกลุ่ม 2) กลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Group) คือ กลุ่มที่มีการจดทะเบียนตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสหกรณ์ หรือบริษัท จำกัด ข้อเสียของการจัดตั้งกลุ่มคือ การบริหารงานมีความซับซ้อนมากขึ้นและมีความล่าช้า สำหรับข้อดี คือ การระดมทุนสามารถทำได้รวดเร็ว

ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งธุรกิจชุมชนนั้น มีดังต่อไปนี้

(1) ความเข้าใจของสมาชิก โดยสมาชิกจะต้องเข้าใจในความแตกต่าง ขอบเขต และข้อจำกัดของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น

(2) ความต้องการและเป้าหมายของธุรกิจชุมชน ซึ่งบางชุมชนอาจทำการผลิตแค่พออยู่พอกิน รูปแบบของกลุ่มอาจเป็นเพียงกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น กลุ่มทำนา หรือกลุ่มเลี้ยงสัตว์ บางชุมชนอาจมีเป้าหมายคือกำไร เพื่อนำกำไร มายกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

(3) เงินทุน เพราะเงินทุนเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ดังนั้นการดำเนินธุรกิจชุมชนจึงควรเริ่มจากกิจกรรมเล็กไปใหญ่ ค่อยๆ สะสมเงินทุนจากชุมชนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดขึ้นกับธุรกิจ การรวมทุนที่ละเล็กละน้อยอาจช้าเกินไป ชุมชนอาจสามารถระดมทุนในรูปแบบของสหกรณ์หรือบริษัทก็ได้

(4) ทรัพยากรบุคคล ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะต้องมีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการใหม่ๆ ทั้งนี้จะต้องเป็นคนที่รักงานของชุมชน ชอบงานท้าทาย มีความเสียสละไม่หวังผลตอบแทนมากเกินไป

(5) การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดตั้งธุรกิจชุมชน ถ้าสมาชิกไม่ร่วมมือธุรกิจชุมชนก็เกิดขึ้นไม่ได้ โดยที่สมาชิกควรมี 4 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ

ธุรกิจชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับรายได้ ชีวิตความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของชาวบ้านหรือเกษตรกรในชนบทที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่เป็นกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดของประเทศ หากกลุ่มชาวบ้านหรือกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้มีรายได้สูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยในการประกอบธุรกิจชุมชนควรมุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัตถุดิบในชุมชน โดยคนในชุมชน เพื่อคนในชุมชน

2.2 แนวคิดการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 8 ประการ

หลักการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 8 ประการประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2551)

2.2.1 ความพอประมาณ หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนเน้นการผลิตและบริโภคโดยยึดถือทางสายกลาง ความพอเพียง ความพอดี และไม่ฟุ้งเฟ้อ ในเวลาเดียวกัน ก็ก้าวให้ทันโลกในยุคโลกาภิวัตน์ด้วย ตัวอย่างความพอประมาณในระดับบุคคล เช่น เน้นการผลิต การบริโภค และการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด สำหรับความพอประมาณในระดับชุมชน เช่น เน้นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่ส่งเสริมให้ชุมชนและเครือข่ายสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น อันจะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชน เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี ประสบการณ์ การแบ่งปัน และการช่วยเหลือกัน

2.2.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนตัดสินใจและลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

2.2.3 การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนมีการหาข้อมูลข่าวสารและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันในตัว หรือมีพื้นฐานหรือมีความพร้อมมาก

เพียงพอที่จะรู้เท่าทันต่อผลกระทบที่จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นในการปรับตัว มีความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน

2.2.4 การพึ่งตนเอง หมายถึง ประชาชนและชุมชนสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาพึ่งพิงคนอื่นหรือชุมชนอื่นจนเกินความจำเป็น โดยเน้นความสามารถของประชาชนและชุมชนในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่ประชาชนหรือชุมชน ไม่ได้เป็นเจ้าของ ตัวอย่างการพึ่งตนเองในระดับบุคคล เช่น ประชาชนในชุมชนมีการพึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีเพื่อตนเอง ชุมชนและประเทศชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง สำหรับการพึ่งตนเองในระดับชุมชน เช่น แต่ละชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ มีเกียรติและมีความภาคภูมิใจว่ายืนได้ด้วยขาของตนเอง

2.2.5 การเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีทั้งความรู้และคุณธรรมควบคู่กัน หมายถึง การเสริมสร้างคุณภาพของคนหรือประชาชนทั้งด้าน วัตถุและด้านจิตใจ ด้านวัตถุ ครอบคลุมถึงการส่งเสริมให้คนมีความรู้ มีวิชาการ มีความรอบรู้ มีความรอบคอบ และมีความระมัดระวัง ส่วนด้านจิตใจ ครอบคลุมถึงการส่งเสริมให้คนมีคุณธรรม คือ คิดและทำคุณงามความดีเป็นประจำเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม รวมทั้งส่งเสริมให้ละความชั่วและทำความดี ไม่เบียดเบียน มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร มีความอดทน มีความรอบคอบ มีความประหยัด มีความเมตตา มีความเอื้ออาทร และมีความสามัคคี เพื่อร่วมแรงร่วมใจกันประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี อันดีงามของชุมชนไทยให้คงอยู่ตลอดไป

2.2.6 การรวมกลุ่ม หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มโดยประชาชนหรือองค์กรในชุมชนจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน เมื่อประชาชนหรือองค์กรในชุมชนได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว ประชาชนในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้นด้วย

2.2.7 การสร้างเครือข่าย หมายถึง ประชาชนและชุมชนร่วมมือกันสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบที่เชื่อมโยงกันและร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน เช่น ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ การบริหารจัดการ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา ทำให้เกิดเครือข่ายชุมชนที่ยึดการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ที่สุดในที่สุด

2.2.8 ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนยึดถือการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีสมดุลระหว่างกระแสการแข่งขันจากโลกาภิวัตน์ และกระแสท้องถิ่นนิยม มีความหลากหลายในโครงสร้างการผลิต มีการใช้ทุนที่มีอยู่ในสังคมให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของท้องถิ่นที่ดำรง

2.3 หน้าที่และบทบาทของภาวะผู้นำ

ผู้นำถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนการทำธุรกิจชุมชน โดยสามารถอธิบายบทบาทของภาวะผู้นำ ประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ และยุทธวิธีสำหรับภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จ (ธีรศักดิ์ ชนะบางแก้ว, 2558) ดังนี้

2.3.1 บทบาทของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำมีบทบาทที่แบ่งอย่างกว้างๆ ออกเป็น 4 ประการ คือ

1) การกำหนดแนวทางหลัก (Pathfinding) ผู้นำควรเริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมายและแนวความคิดที่ชัดเจน บทบาทดังกล่าวจะช่วยให้ผู้นำสร้างแผนงานแม่แบบ (blueprint of action) ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการก่อนจะลงมือปฏิบัติตามแผน และนอกจากนั้น ไม่เพียงแต่ต้องรู้ถึงวิธีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเท่านั้น แต่ผู้นำต้องได้รับการสนับสนุนและความมุ่งมั่นจากพนักงานในการบรรลุถึงเป้าหมายด้วย ผู้นำต้องมีความสามารถนำไปให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการสร้างพันธกิจ (Mission) วิสัยทัศน์ (Vision) และสื่อสารอย่างชัดเจน ผู้นำต้องชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่พนักงานจะได้รับจากความสำเร็จในอนาคต

2) การสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิผล (Aligning) การสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิผลหรือการทำให้องค์การดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน คือการลงมือสร้างแผนหลักที่กำหนดขึ้นในขั้นตอนที่หนึ่ง ทุกระดับชั้นขององค์การควรมีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน ผู้นำยังต้องเปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน และโครงสร้างองค์การการทำงานให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์การที่ได้วางไว้

3) การมอบอำนาจ (Empowering) หากผู้นำมีการมอบอำนาจให้แก่พนักงานอย่างจริงจังจะทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มเกิดประสิทธิผลและเกิดผลลัพธ์ใหม่ๆที่สร้างสรรค์ และพนักงานสามารถแสดงความคิดเห็นและศักยภาพของตนได้อย่างอิสระ ดังนั้นผู้นำต้องสร้างสภาวะที่จะกระตุ้นการสร้างเสริมและปลดปล่อยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถพิเศษเฉพาะตัว ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน

4) การสร้างตัวแบบ (Modeling) ผู้นำต้องสร้างความน่าเชื่อถือต้องมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดีด้วย กล่าวคือ ต้องเข้าใจถึงความสำคัญของคุณลักษณะระหว่างคุณลักษณะ (Characteristics) กับความรู้ความสามารถ (Competence)

2.3.2 ประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ

การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้นำในองค์การสามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตน และความสามารถในการจูงใจคนชักจูงให้สมาชิกในองค์การนั้นมีความอยากที่จะทำงานอย่างเต็มความสามารถ การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาวะผู้นำ ได้มีนักวิชาการให้เกณฑ์ (Criteria) ที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพผู้นำ แยกออกได้ 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1) ผลที่เกิดขึ้นของกลุ่ม (Outcome) คือผลที่เกิดขึ้นของกลุ่ม เนื่องจากความสามารถในการนำหรือภายใต้การนำของผู้นำ เช่น ผลสำเร็จของการปฏิบัติของกลุ่ม การสามารถ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การอยู่รอดของกลุ่มความก้าวหน้าของกลุ่ม ความพร้อมของกลุ่มความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่ม ความพึงพอใจของสมาชิกของกลุ่มที่มีผู้นำและฐานะที่ได้รับการยอมรับไม่เปลี่ยนแปลงของผู้นำ สำหรับผลสำเร็จของการปฏิบัติงานในองค์การธุรกิจอาจจะเห็นได้ชัดจากผลกำไรที่เพิ่มขึ้น ยอดขายที่เพิ่มขึ้น ครอบคลุมแบ่งของตลาดมากขึ้น เงินหมุนเวียนลงทุนมากขึ้น รวมทั้ง การยอมรับในผู้นำจากผู้บังคับบัญชา เพื่อน และผู้ตามมากขึ้น ส่วนองค์การของรัฐมักจะเน้นไปที่ ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตและการบริการขององค์การ

2) ทศนคติของผู้ตาม (Attitude of Followers) ทศนคติของผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ นิยมใช้เป็นเกณฑ์ ดัดสินประสิทธิภาพของผู้นำอีกเกณฑ์หนึ่ง โดยการใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ผู้ตาม

3) คุณภาพของกระบวนการกลุ่ม (Quality of Group process) คุณภาพของกระบวนการกลุ่มก็เป็นเกณฑ์ที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพของผู้นำ โดยประเมินจากความสนับสนุนด้านต่าง ๆ และความตั้งใจที่จะทำให้คุณภาพของกระบวนการกลุ่มของลูกน้อง มีคุณภาพดีขึ้นในด้านความสามัคคี ความร่วมมือ แรงจูงใจ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแก้ไข ความขัดแย้ง ประสิทธิภาพ ของงานเฉพาะด้าน กิจกรรมขององค์การ การมีทรัพยากรอย่างพอเพียง และความ

พร้อมของกลุ่มที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง และเหตุการณ์วิกฤตต่าง ๆ รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของการทำงาน การสร้างความมั่นใจให้สมาชิก การเพิ่มพูนทักษะในการทำงาน และพัฒนาสุขภาพจิตของสมาชิกให้ดีขึ้น

2.3.3 ยุทธวิธีสำหรับภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จ

1) รักษาสัมพันธภาพที่ดีกับนายของท่าน สัมพันธภาพที่ดีมีผลโดยตรงกับความสามารถของท่านที่จะสร้างความพอใจ และผูกใจผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำที่มีความสามารถได้รับอำนาจจากนายของเขา

2) ทำตัวอย่างที่ดี ในสิ่งที่ท่านอยากให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติ เช่น มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ควบคุมอารมณ์ใช้ปัญญา กล้าตัดสินใจ ยืดหยุ่นมีเหตุผล กำหนดวัตถุประสงค์ ริเริ่ม กระตือรือร้น ท่านต้องให้มีคุณสมบัติเหล่านี้ ท่านต้องเป็นแบบอย่าง การเป็นแบบอย่างเป็นยุทธวิธีที่ดีมากสำหรับผู้นำที่มีความสามารถ

3) บอกความคาดหวังท่านชัดเจน ท่านคาดหวังอย่างไรกับผู้ร่วมงานที่เขาจะทำให้เกิดความพึงพอใจกับท่าน อย่าคิดเอาเองว่าเขาจะทราบไม่ต้องกลัวที่จะบอกเขาว่าท่านต้องการอะไร บอกเขาก่อนที่เขาจะทำงาน และเตือนเขาบ่อย ๆ เท่าที่จะทำได้

4) นัดประชุมเพื่อสร้างทีมให้เข้มแข็ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมุ่งเน้นที่เป้าหมาย

5) ให้รางวัลผู้ให้ความร่วมมือและทำงานหนัก ถ้าให้รางวัลเขาแล้ว เขาจะทำงานดีขึ้น

6) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และหาประโยชน์จากความแตกต่างเหล่านั้น

7) ให้คำชมบางคนที่ให้ความร่วมมือกับทีม วัตถุประสงค์ ความจริงใจ และความดี ท่านแน่ใจว่าเขาทำตามความคาดหวังของท่าน และสามารถปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น รับฟังผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานจะรู้สึกว่าคุณเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ท่านจะได้รับความนับถือและได้รับความจริงใจมากขึ้น ท่านจะได้ทราบความเป็นไปในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น

8) เลือกบุคคลที่สามารถทำงานกันเป็นทีม ไม่มีการฝึกรอบรมชนิดใดที่จะเปลี่ยนแปลงบุคลากรที่แปลกแยกจากทีมของท่านได้มากนัก ให้พิถีพิถันในการเลือกคน อย่าต้องมาจ่ายเงินเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งผิด ๆ ทิ้งไว้ให้คู่แข่งของท่านจะสวยกว่า

9) ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย สร้างแรงจูงใจ และเหตุผลต่าง ๆ ไม่ต้องบอกว่าเขาต้องทำอะไรในสถานการณ์ต่าง ๆ และให้เขาช่วยตัดสินใจในวิธีการที่ดีที่สุดในการที่จะทำให้บรรลุผลตามความต้องการต่าง ๆ เหล่านั้น

10) ยอมรับความผิดพลาด การยอมรับความผิดพลาดแสดงถึงความเข้มแข็งมากกว่า การแสดงความอ่อนแอ

11) อย่าให้คำมั่นสัญญาอะไรง่าย ๆ มีสองสิ่งที่จะเกิดขึ้น เวลาให้สัญญาไม่เป็นที่ ตีหนัก นั่นก็คือ มีความคาดหวังให้เป็นไปตามสัญญา และถ้าไม่เป็นไปตามสัญญา มิตรภาพก็จะ สลายไป

12) บริหารเวลาให้ดี ควรมีเวลาให้เพื่อนร่วมงานของท่านบ้าง

13) มอบหมายงานให้เหมาะสมกับคนสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร สิ่งนี้ เป็นคำตอบที่ดีสำหรับคำถามที่ว่า ข้าพเจ้าจะจูงใจลูกน้องได้อย่างไร

14) ท่านต้องยอมรับค่าของคนตามความแตกต่างของบุคคลากร ท่านก็คงทราบว่าสิ่ง ใดที่จะทำให้ท่านรู้สึกดีขึ้น คนอื่น ก็เช่นเดียวกับท่าน ทุกคนต้องการมีความรู้สึกว่าคุณค่าสำคัญ ถ้าท่านยกย่องเขา เขาก็ยกย่องท่าน

15) แก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างซื่อตรง และยุติธรรม ให้ตระหนักถึงสไตล์การ แก้ปัญหาความขัดแย้งของท่าน เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

16) ให้ข้อมูลในการทำงานก่อนที่จะทำงาน เพื่อนร่วมงานต้องการข้อมูลที่ จำเป็นในการทำงาน เมื่อท่านมอบหมายงานท่านต้องให้ข้อมูลเขา

17) ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นจากแรงกดดันของแต่ละวันบ้าง ท่านต้องมีเวลาคิดว่าจะทำ อย่างไรดีให้เป้าหมายบรรลุผล ควรจะวางแผนอย่างไร มิฉะนั้นท่านก็จะต้องต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ โอกาสที่ท่านจะประสบความสำเร็จยากมากต้องปล่อยวางบ้าง

18) อย่าเป็นคนที่เคร่งเครียดจนเกินไป ระวังและเป็นกันเองกับลูกน้องบ้าง

2.4 การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน (SWOT Analysis)

SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strength, Weaknesses, Opportunities, and Threats โดย Strength คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กร นำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ การดำเนินงานภายในที่องค์กร ทำได้ดี ในขณะที่ Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ ภายในองค์กรที่เป็นผลและด้อย ความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี Opportunities คือ โอกาสหมายถึง ปัจจัย และสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอก ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร และ Threats คือ อุปสรรค หมายถึงปัจจัย และสถานการณ์ภายนอกที่ได้วางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์

หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร (นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร, 2550) บางครั้งการจำแนกโอกาส และอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถเปลี่ยนกลับซึ่งกันและกันเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้สถานการณ์ที่เคยเป็น โอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้ และในทางกลับกัน อุปสรรคอาจกลับกลายเป็นโอกาสได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้องค์กรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์แวดล้อม

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ความรู้เป็นความคิดของแต่ละบุคคลที่ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ จนเกิดความเข้าใจ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามสถานการณ์ ความรู้นั้น มีหลายนัยและหลายมิติ โดยความรู้ คือสิ่งที่นำไปใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกเงยหรืองอกงามขึ้น ความรู้คือ สารสนเทศที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ความรู้เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้นั้น และความรู้เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบทและกระตุ้นให้เกิดขึ้น โดยความต้องการ ขณะเดียวกัน Amrit Tiwana (2010) ความรู้เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ คุณค่า ข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ ผู้เชี่ยวชาญที่เข้าใจ ถ่องแท้และการหยั่งรู้อยู่ในตัวคน และปฏิบัติอยู่เป็นประจำ มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน

สำหรับความรู้ที่มีอยู่ สามารถจำแนกเป็นระดับของความรู้ได้ 4 ระดับ คือ

2.5.1 ความรู้เชิงทฤษฎี (Know-What) เป็นความรู้เชิงข้อมูลเท็จจริง รู้อะไร เป็นอะไร จะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษาใหม่ ๆ ที่มีความรู้โดยเฉพาะความรู้ที่จำมาได้จากความรู้ชัดแจ้ง ซึ่งได้จากการได้เรียนมาก แต่เวลาทำงาน ก็จะไม่มั่นใจ มักจะปรึกษารุ่นพี่ก่อน

2.5.2 ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท (Know-How) เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง ภายใต้อาณาเขตความเป็นจริงที่ซับซ้อนสามารถนำเอาความรู้ชัดแจ้งที่ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ มักพบในคนที่ทำงานไปหลาย ๆ ปี จนเกิดความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

2.5.3 ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล (Know-Why) เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นผู้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ฝังลึก สามารถถอดความรู้ฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้ผู้อื่น ได้พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

2.5.4 ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ (Care-Why) เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเองจะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่

ตนเองมีอยู่ กับความรู้ที่ตนเองได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบหรือ ทฤษฎีใหม่หรือนวัตกรรม ขึ้นมาใช้ในการทำงานได้

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธัญมัย เจียรกุล (2557) ปัญหาที่สำคัญในการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อการส่งออก คือ ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านบรรจุภัณฑ์ปัญหาด้านการตลาด สินค้า OTOP ไม่มีการพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ไม่ได้รับรองมาตรฐาน และช่องทางการจำหน่ายที่ยังมีจำกัด และจากการสังเคราะห์งานวิจัยด้าน OTOP นั้น เมื่อแยกเป็นรายกลุ่มหรือประเภทของสินค้าแล้ว จะพบว่าปัญหาของสินค้า OTOP สามารถสรุปเป็นปัญหาที่สำคัญของ OTOP นั้นมีหลายประการ ดังต่อไปนี้

(1) ปัญหาเครือข่ายวิสาหกิจ ขาดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเครือข่ายในการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน OTOP ในหลายแห่งยังไม่มีรูปแบบการสร้างเครือข่ายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและขาดความรู้ความเข้าใจในการรวมกลุ่ม

(2) ปัญหาด้านการจัดการ อาจเนื่องมาจากการไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านความรู้ แหล่งเงินทุน แหล่งตลาดเป้าหมายและเทคโนโลยี ผู้ประกอบการยังขาดแนวคิดเชิงธุรกิจ

(3) ปัญหาด้านการตลาด ไม่มีการพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้รับรองมาตรฐานและช่องทางการจำหน่าย ยังขาดความรู้ความสามารถด้านการตลาดในวงกว้างโดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ สินค้าหรือบริการที่มีความเป็นนวัตกรรมมีจำนวนน้อย

(4) ปัญหาด้านการผลิต คือ ขาดวัตถุดิบ ขาดเครื่องมือการผลิตที่ทันสมัยและไม่มีทักษะในการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ กลุ่มผู้ผลิตชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถรับการสั่งซื้อสินค้าคราวละมาก ๆ ได้เพราะเหตุผลด้านโลจิสติกส์ จำเป็นต้องยกระดับความรู้ความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวได้ของ คนงานแต่ละคนและประสิทธิภาพของการส่งเสริมอบรมพัฒนาความรู้

(5) ปัญหาด้านการเงินและแหล่งเงินทุนต่ำ เนื่องจากผู้ประกอบการยังขาดทักษะการบริหารการเงินและบัญชี ไม่มีระบบบันทึกบัญชีที่ถูกต้องและไม่มีการบันทึกรายรับรายจ่ายของตนเอง ทำให้ไม่รู้ต้นทุนที่แท้จริงของตนเอง

(6) ปัญหาด้านเทคโนโลยีขาดการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการดำเนินงาน ขาดทักษะแรงงาน โดยเฉพาะทักษะทางด้านภาษา ซึ่งจะช่วยให้เข้าถึงตลาดเป้าหมายได้ง่ายยิ่งขึ้น ทำให้ OTOP สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(7) ปัญหาขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งในด้านข้อมูลที่ทันสมัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ใน AEC อันรวมถึงกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับของประเทศสมาชิกใน AEC ให้กับผู้ประกอบการ

สำหรับปัญหาของ SMEs ในประเทศสมาชิกใน AEC นั้น โดยรวมมีปัญหาค่อนข้าง ๆ กับ SMEs ของไทย อาทิ SMEs ของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งถือเป็นประเทศขนาดใหญ่ใน AEC ก็ยังมีปัญหาในเรื่องต้นทุนวัตถุดิบและพลังงาน ขาดแหล่งเงินทุนที่ให้การสนับสนุน SMEs ข้อจำกัดในเรื่องตลาด ปัญหาด้านเทคโนโลยี ส่วนในประเทศเวียดนามนั้น SMEs ส่วนใหญ่ไม่ค่อยคำนึงถึงผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ทำให้มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เงินทุน แรงงาน และเทคโนโลยีไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลปัจจัยการผลิต ทั้งในด้านแหล่งเงินทุน วัตถุดิบ แรงงาน และเทคโนโลยีรวมถึงผลผลิตของ SMEs มักมีคุณภาพต่ำและต้นทุนการผลิตสูง ส่วนใหญ่ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การบริหารเงินของ SMEs บางแห่งไม่ชัดเจน และขาดความน่าเชื่อถือ นโยบายพัฒนา SMEs ในเวียดนามไม่ชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดประสิทธิภาพในการพัฒนา SMEs ส่วนในประเทศสิงคโปร์ซึ่งถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพการแข่งขันสูงที่สุดของ AEC นั้น ก็พบว่า จำนวน SMEs ในประเทศสิงคโปร์มีจำนวน 130,000 วิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 99 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด ซึ่ง SMEs เป็นตัวขับเคลื่อนหลักในระบบเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเป็นมูลค่า 57.5 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์หรือคิดเป็นร้อยละ 47 นอกจากนี้ SMEs ยังก่อให้เกิดการจ้างงานจำนวน 779,096 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 62 ของการจ้างงานทั้งหมดในประเทศ SPRING ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้าน SMEs ของประเทศสิงคโปร์ทำหน้าที่ในการประสานงานกับหุ้นส่วนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือวิสาหกิจในด้านการเงิน ด้านบริหารจัดการเทคโนโลยีและความทันสมัยต่าง ๆ รวมทั้งช่วยเหลือด้านการเข้าสู่ตลาดของผลิตภัณฑ์และบริการใหม่นอกจากนี้ SPRING ยังพัฒนาและสนับสนุนมาตรฐานและหลักประกันคุณภาพระดับสากล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันและสนับสนุนการค้าอีกด้วย

ดังนั้น แนวทางในการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการ OTOP ผู้การรวมตัวของ AEC ตามกรอบ ASEAN SMEs นั้นต้องเกิดจากความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีความจริงจังในการร่วมมือกันอย่างบูรณาการ เพื่อช่วยพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยควรเริ่มพัฒนาจากการสร้างแรงบันดาลใจ และความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้ประกอบการเอง รวมทั้งเน้นด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ในด้านการบริหารจัดการต้องมีการพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมถึงทักษะด้านภาษารวมทั้งให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ของอาเซียน ส่วนด้านการตลาด ควรสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างคุณค่าให้กับผู้บริโภค พัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์พัฒนา

ผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน พร้อมทั้งหากกลุ่มตลาดเป้าหมายและช่องทางการตลาดในการกระจายสินค้าให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในต้นทุนที่ต่ำที่สุด สำหรับด้านการผลิตควรมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิต หาแหล่งวัตถุดิบที่มีต้นทุนต่ำ ด้านการเงินและแหล่งเงินทุน ควรมีการใช้ระบบการเงินและบัญชีที่ถูกต้อง มีความรู้เรื่องต้นทุนและจุดคุ้มทุน สนับสนุนเรื่องแหล่งทุนต้นทุนต่ำ ด้านเทคโนโลยีควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบการทำงาน รวมถึงระบบสารสนเทศ และด้านการสร้างเครือข่ายธุรกิจ ผู้ประกอบการควรรหาพันธมิตรธุรกิจทั้งในด้านการผลิตและการจัดจำหน่ายและสำหรับภาครัฐควรมีการสนับสนุนในเรื่องข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับ AEC อบรมให้ความรู้และประสานแหล่งเงินทุนต้นทุนต่ำ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในการแข่งขันในตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไป

บัณฑิต สวรรยาวิสุทธิและพงศ์พันธุ์ ศรีททาทิพย์ (2551) โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) และเทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นกระบวนการหลัก กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน เฉพาะผลิตภัณฑ์ ผ้าสไบปลาสาม ผ้าห่ม และผ้าไหม ที่อยู่ในอำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย จำนวน 141 คน ขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน ระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ระยะที่ 3 หาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปสู่การปฏิบัติ และระยะที่ 4 ประเมินประสิทธิผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภายหลังจากสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มเป้าหมายมีปัญหาการขาดความรู้และทักษะในการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ การขาดแคลนเงินทุน และการบริหารจัดการกลุ่มยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นสมาชิกกลุ่มจึงมีความต้องการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น 2) แนวทางการพัฒนาที่สมาชิกเลือกใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรมาอบรมความรู้และสาธิตเทคนิควิธีการผลิต การให้กลุ่มสมาชิกได้ฝึกปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามต้นแบบด้วยตนเอง มีการปรับปรุงการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ และการติดตามและเสริมแรงจากผู้วิจัยเป็นระยะ ๆ 3) ผลการประเมินประสิทธิผลของแนวทางการพัฒนา พบว่า สมาชิกกลุ่มสามารถผลิตวัตถุดิบที่มีคุณภาพดีขึ้นสามารถออกแบบและจัดทำผลิตภัณฑ์มากขึ้น ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นใหม่เป็นอาหาร/สิ่งของเครื่องใช้ที่มีประโยชน์มากขึ้น 4) ผลการประเมินการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ พบว่า กลุ่มสามารถจัดระบบข้อมูลการผลิตและการจำหน่ายได้ดีขึ้น ส่วนในด้านอื่น ๆ ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนักเพราะเป็นกลุ่มขนาดเล็กยังต้องการความยืดหยุ่นสูง

และ 5) จากการประเมินความพึงพอใจและเจตคติของกลุ่ม พบว่าทุกคนมีความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพของตนมากขึ้น

ภัทรพร จันตะนี (2554) การจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบททางกายภาพทางการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศึกษาการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่า และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชน การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยผลการวิจัยพบว่า บริบททางกายภาพของชุมชนตำบลสามเรือนผู้ผลิตเห็ดตับเต่า ได้รวมกลุ่มกันจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่าทั้ง 8 หมู่บ้าน มีสมาชิกรวม 120 คน ได้ร่วมมือเป็นเครือข่ายกันผลิตเห็ดตับเต่าในพื้นที่ของตนเองตั้งแต่ 6-15 ไร่ โดยดูแลเพาะต้นโสนให้โตก่อนเพื่อเป็นพืชอาศัยของเห็ดตับเต่า มีแนวคิดจะนำจุดขายของเห็ดตับเต่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน แต่ขณะนี้ชุมชนยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงหลายแห่งที่จะเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ทั้งนอกเกาะเมือง และในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา

ผลการศึกษามีการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชน พบว่า 1) ชุมชนมีความร่วมมือกันในการผลิตเห็ดตับเต่าเพื่อให้เป็นอาชีพเสริมรายได้ เป็นแหล่งอาหารปลอดภัย รักษาสภาพแวดล้อมให้คงความเป็นธรรมชาติ 2) มีการร่วมมือในการวางแผนเพื่อผลิตเห็ดอย่างปลอดภัย โดยแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความพร้อมสำหรับการผลิตเห็ด เนื่องจากเห็ดตับเต่าจะขึ้นได้ดีในพื้นที่ที่ปลอดภัย ไม่มีน้ำเสีย และ 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน ได้แก่ ความรู้ผลิตเชื้อเห็ดตับเต่าเพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากพอตามความต้องการของตลาด เรียนรู้การดูแลต้นโสนโดยต้องตัดต้นโสนที่แก่มาทิ้งไว้ในแปลงเดิม เพื่อให้เป็นปุ๋ยสำหรับเพาะโสนในฤดูกาลต่อไป เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการกำจัดวัชพืชในแปลงโสนเพื่อให้โคนโสนเกิดเชื้อเห็ดธรรมชาติเร็วขึ้น และยังมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เห็ดสามารถออกดอกได้นานหลายเดือน ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ส่วนผลการศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนนั้น สรุปได้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์สี่ประเด็น และได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้จัดการท่องเที่ยว ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

อภิชัย พันธเสน วีระศักดิ์ สมยานะ และคณะ (2549) โครงการอบรมจัดทำบัญชี วิเคราะห์ ต้นทุน และแผนธุรกิจ ประจำปี 10 จังหวัดภาคเหนือ (เชียงใหม่, ลำพูน, ลำปาง, แพร่, น่าน, พะเยา, แม่ฮ่องสอน, อุตรดิตถ์, เชียงราย และสุโขทัย) ซึ่งโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมจัดทำบัญชี วิเคราะห์ต้นทุน และแผนธุรกิจ ให้กับกลุ่ม OTOP ใน 10 จังหวัดภาคเหนือ ” ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่, ลำพูน, ลำปาง, แพร่, น่าน, พะเยา , แม่ฮ่องสอน, อุตรดิตถ์, เชียงราย และสุโขทัย ผล การศึกษาพบว่า เทคนิคการอบรมการจัดทำบัญชี และการวิเคราะห์ต้นทุน และแผนธุรกิจที่ให้กับ กลุ่ม OTOP นั้น สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจของกลุ่มได้ ทำให้กลุ่มสามารถลด ต้นทุนการผลิต และสามารถเพิ่มกำไรให้กลุ่มได้ ตามแผนธุรกิจที่กลุ่มได้ทำการวางแผน และ วิเคราะห์การทำงานตลอดโครงการ อันจะนำไปสู่แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของกำไร และ การลดต้นทุนการผลิตให้กับจังหวัดอื่น ๆ ต่อไปได้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3 เป็นการศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ และถอดองค์ความรู้ของการยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้น นักวิจัยจึงได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัย อันประกอบไปด้วย ประชากรที่ศึกษา ตัวอย่าง ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กรอบแนวคิดการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประชากรและตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร (Population)

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ กลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 124 กลุ่ม จาก 25 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่

ตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ที่มีความประสงค์จะพัฒนาขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (ในปีที่ 2 พ.ศ. 2557) จำนวน 5 ประเภท ของผลิตภัณฑ์ OTOP ได้แก่ 1) ประเภทอาหาร 2) ประเภทสิ่งประดิษฐ์ 3) ประเภทผลิตภัณฑ์จากผ้า 4) ประเภทสมุนไพร และ 5) ประเภทของที่ระลึก โดยมีทั้งหมด 8 กลุ่มตัวอย่าง จาก 5 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ 1) กลุ่มหัตถกรรมเมตตานารี ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม 2) กลุ่มส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง 3) กลุ่มผลิตภัณฑ์จากศิลปะขี้เลื่อย ตำบลร่องวัวแดง อำเภอสันกำแพง 4) กลุ่มสัมมนาพจนสมุนไพรอินทรีย์ ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง 5) กลุ่มมหาพจนลายตอง ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม 6) กลุ่มผ้าทอมือ ตำบลทุ่งป่า อำเภอแม่วาง 7) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องงอก ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง และ 8) กลุ่มสมุนไพรบ้านป่าไผ่ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด โดย

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนดังกล่าวประกอบไปด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก รวมจำนวนทั้งสิ้น 32 คน โดยมีขั้นตอนของการคัดเลือกดังต่อไปนี้

1) รับสมัครกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการรายเดี่ยว แต่เป็นกลุ่มธุรกิจของชุมชนซึ่งมีจำนวน 124 กลุ่ม จาก 25 อำเภอ โดยแบ่งกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ออกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) กลุ่มธุรกิจชุมชนประเภทอาหารจำนวน 45 กลุ่ม 2) กลุ่มธุรกิจชุมชนประเภทศิลปะประดิษฐ์จำนวน 25 กลุ่ม 3) กลุ่มธุรกิจชุมชนประเภทของชำร่วย เครื่องใช้ในครัวเรือนจำนวน 20 กลุ่ม 4) กลุ่มธุรกิจชุมชนประเภทเครื่องคั้นที่ไม่ใช่แอลกอฮอล์ 24 กลุ่ม และ 5) กลุ่มธุรกิจชุมชนประเภทเสื้อผ้า 11 กลุ่ม (สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2554)

2) รับสมัครกลุ่มธุรกิจชุมชนที่มีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนา ศักยภาพและขีดความสามารถทางด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ตัวแทนกลุ่มธุรกิจชุมชนที่มีความสนใจกรอกแบบฟอร์มเพื่อแสดงความจำนงในการเข้าร่วมโครงการ

3) นักวิจัยทำการสุ่มตัวอย่าง กลุ่มธุรกิจชุมชนที่สมัครเข้าร่วมโครงการตาม วัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งตัวอย่างประกอบไปด้วยผู้บริหารของกลุ่มจำนวน 4 คน ได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก โดยมีกลุ่มธุรกิจชุมชนของ 5 อำเภอ จาก 25 อำเภอ รวม 8 กลุ่ม สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP โดยมีรายละเอียดของกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ที่มีความสนใจตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 รายชื่อกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ในจังหวัดเชียงใหม่ที่เข้าร่วมโครงการการพัฒนา
ศักยภาพด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงปีที่ 3

ลำดับ	รายชื่อกลุ่ม	ประเภทของ ผลิตภัณฑ์	ระดับดาว
1	กลุ่มหัตถกรรมเมตตานารี ต.ริมใต้ อ.แม่ริม	ผ้าพื้นเมือง	4
2	กลุ่มสมุนไพรบ้านป่าไผ่ ต.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด	สมุนไพรแปรรูป	4
3	กลุ่มส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ต.สันป่ายาง อ.แม่แตง	ของใช้ในครัวเรือน	3
4	กลุ่มส่วยของผลิตภัณฑ์จากขี้เหล็ก ต.ร้องวัวแดง อ.สันกำแพง	ศิลปะประดิษฐ์	3
5	กลุ่มสัมมนาพจนสมุนไพรอินทรีย์ ต.สัมมนาพ อ.แม่แตง	เครื่องคั้นที่ไม่ใช่ แอลกอฮอล์	5
6	กลุ่มมหานพลาตยตอง ต.แม่สา อ.แม่ริม	สิ่งประดิษฐ์	3
7	กลุ่มผ้าทอพื้นเมือง ต.ทุ่งป่า อ.แม่แตง	ผ้าพื้นเมือง	3
8	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องงอก ต.สันกำแพง อ.สันกำแพง	อาหาร	4

ที่มา: จากการวิจัย

3.2 ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ประเภทของข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP ในประเด็นของ
บริบทการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำกลุ่มธุรกิจ
ชุมชน OTOP

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการตาม
แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสัมภาษณ์บริบทและศักยภาพของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน ได้แก่ การบริหาร
จัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

2) แบบตรวจสอบรายการการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กร การบริหารจัดการการผลิต การบริหารจัดการการตลาด และการบริหารจัดการการเงิน

3) แนวทางการสัมมนาการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียดในประเด็น ดังต่อไปนี้

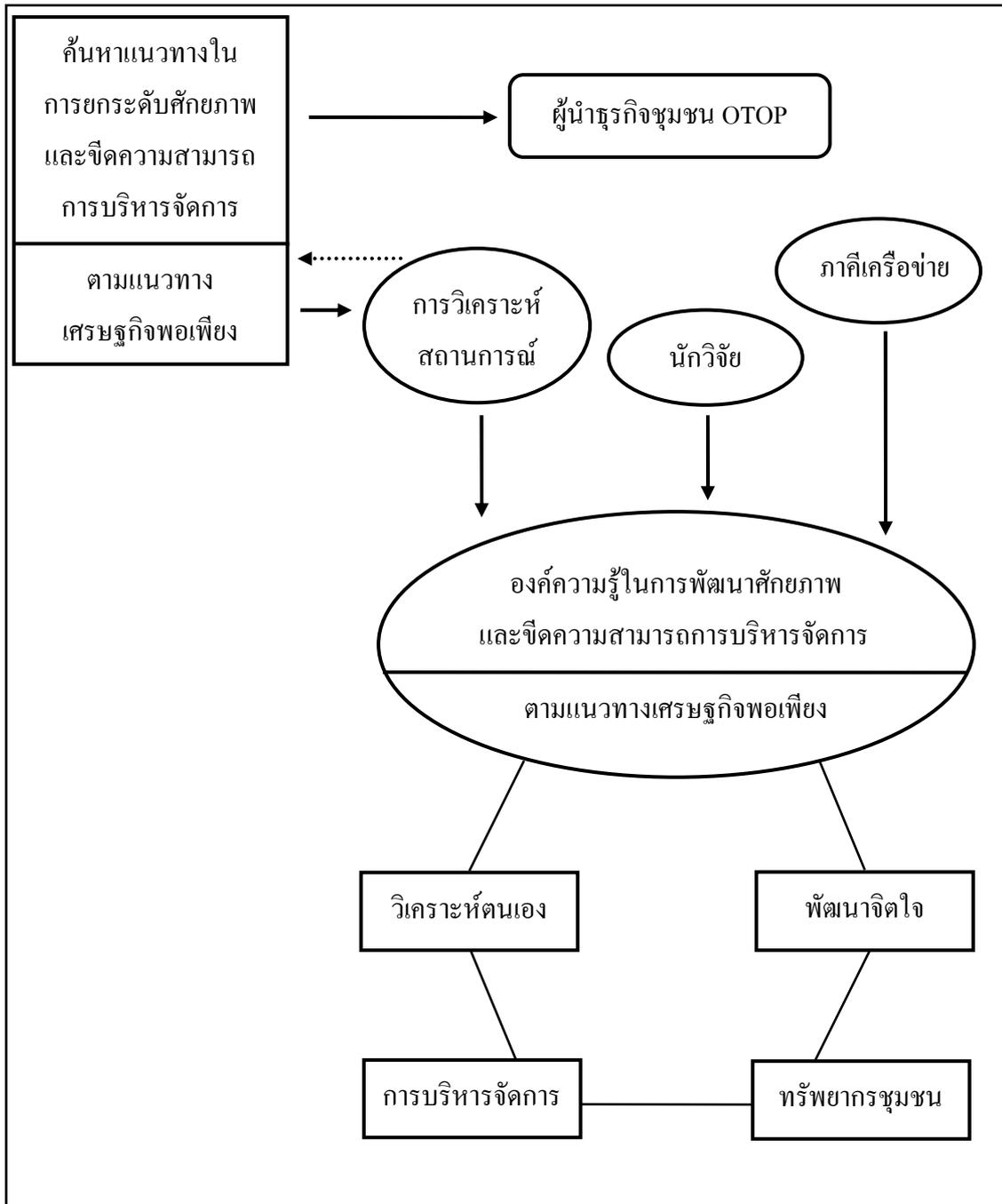
3.1) จากการเข้าร่วมโครงการฯ ท่านได้นำความรู้ประเภทใดไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานของท่าน

3.2) องค์ความรู้ที่ว่านั้น ท่านได้นำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจของท่านอย่างไร และองค์ความรู้ที่ว่านั้นท่านได้ปรับประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

3.3) การปฏิบัติที่เหมาะสมของธุรกิจชุมชนที่เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร

3.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

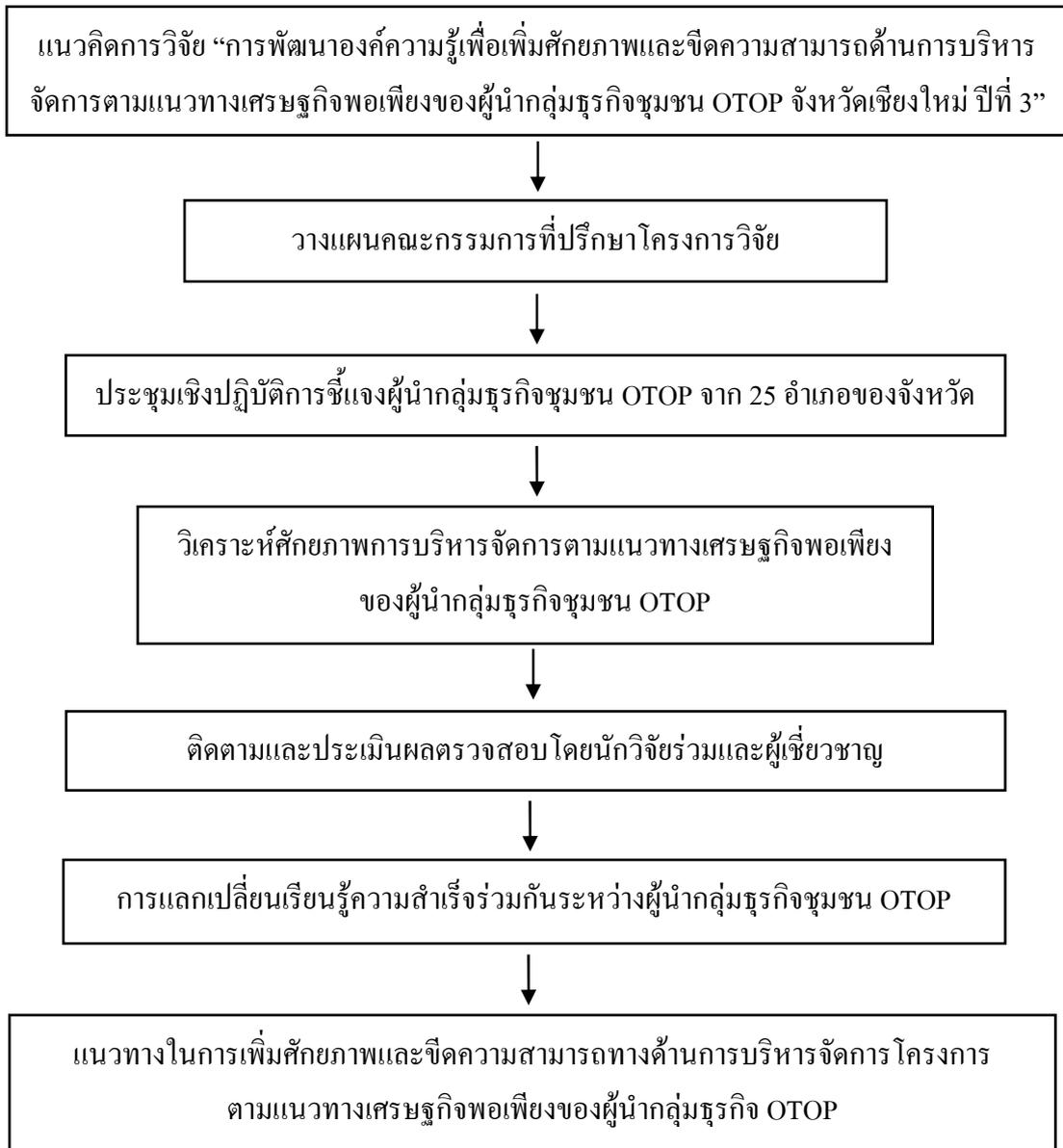
กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3” ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3”

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยเริ่มจากการค้นหาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของผู้นำ โดยการสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของผู้นำในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของผู้นำ โดยการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำในการนำแนวความคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานและทำการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ขณะเดียวกันได้ทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยกับผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP และภาคีเครือข่ายเกี่ยวกับการยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนและแผนการดำเนินงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3” ดังภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2 ขั้นตอนและแผนการดำเนินงานการวิจัยเรื่อง
 “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3”

ขั้นตอนและแผนการดำเนินงานวิจัยในปีที่ 3 สามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) นักวิจัยได้นำเอาแนวคิดการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ แนวคิดการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์ SWOT แนวคิดหน้าที่และบทบาทของผู้นำ และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ มากำหนดเป็นกรอบการวิจัย

(2) ประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ที่สนใจและเข้าร่วมโครงการจาก 5 อำเภอของ จังหวัดเชียงใหม่

(3) นักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่เพื่อทำการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP อันจะเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนา

(4) นักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญทำการติดตาม ประเมินตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน โครงการวิจัย

(5) นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จร่วมกันระหว่างผู้นำกลุ่ม OTOP ของการดำเนินการวิจัย

(6) นักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญระดมความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะรูปแบบและแนวทางในการยกระดับศักยภาพผู้นำกลุ่ม OTOP ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะทำการวิเคราะห์ระดับศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการการผลิต การบริหารจัดการด้านการตลาด และการบริหารจัดการด้านบุคลากร สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะวิเคราะห์ในลักษณะการวิเคราะห์จากเนื้อหา ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยการหาค่าร้อยละ

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กรณีที่ข้อมูลมีลักษณะข้อความการบรรยาย ข้อเสนอแนะความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกิดจากการสัมภาษณ์ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์

3.4.3 การอภิปรายผลข้อมูล จะอภิปรายผลข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3” ได้แก่

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการนำไปใช้ในการกำหนดประเด็นเพื่อสัมภาษณ์บริบท และการบริหารจัดการของผู้ในกลุ่ม
- 2) การวิเคราะห์สถานการณ์นำไปใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ในกลุ่มธุรกิจชุมชนในประเด็นของการบริหารจัดการองค์การบริหารจัดการด้านการผลิต การบริหารจัดการด้านการตลาด และการบริหารจัดการด้านการเงิน
- 3) แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและภาวะผู้นำใช้อธิบายบทบาทและหน้าที่ของผู้นำที่ดีในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ
- 4) แนวคิดการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในการกำหนดประเด็นของการพัฒนาการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำและการประเมินการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการของผู้นำ
- 5) แนวคิดเกี่ยวกับ ความรู้นำไปใช้ในการอธิบายความรู้และประสบการณ์ของผู้นำที่หล่อหลอมและสะสมมาผนวกกับความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดและปฏิบัติ จนสามารถพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อถอดองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

4.1 ศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่

จากการดำเนินการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ในปีที่ 2 ที่ผ่านกระบวนการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 กลุ่ม จาก 5 อำเภอ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้นำประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และกลุ่มชุมชน รวมจำนวน 32 คน ในประเด็นของการบริหารจัดการการผลิต การบริหารจัดการด้านองค์กร การบริหารจัดการด้านการตลาด และการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชี โดยมีหลักของการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันประกอบไปด้วย 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกัน 4) การพึ่งตนเอง 5) การร่วมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรม 6) การรวมกลุ่ม 7) การสร้างเครือข่าย และ 8) ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ นำมาแสดงรายละเอียดตามประเภทของการบริหารจัดการ ดังต่อไปนี้

4.1.1 การบริหารจัดการด้านการผลิต

จากการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP พบว่า ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75 ได้มีการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในประเด็นของความพอประมาณ พบว่า ร้อยละ 60.7 มีการปรับ

กำลังการผลิตให้มีความเหมาะสมกับจำนวนแรงงาน และร้อยละ 75 มีการนำเอาทรัพยากรหรือวัตถุดิบมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทุกส่วน ในด้านความมีเหตุผล ร้อยละ 75 มีการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตสินค้า โดยเลือกผลิตสินค้าที่ตนเองมีความชำนาญเท่านั้น ขณะที่ร้อยละ 67.9 มีการเพิ่มความถี่ในการตรวจสอบสินค้าและบริการทุกครั้งภายหลังจากการผลิต ด้านการมีภูมิคุ้มกันพบว่า ร้อยละ 53.6 มีการวางแผนการผลิตทุกครั้งก่อนทำการผลิต ร้อยละ 82.1 มีการตรวจสอบเครื่องมือเครื่องจักรอุปกรณ์ก่อนทำการผลิตทุกครั้ง ด้านการพึ่งตนเองพบว่า ร้อยละ 82.1 มีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 92.2 มีการใช้แรงงานในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ด้านการเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรมพบว่า ร้อยละ 100 มีการเข้าร่วมอบรม สัมมนาเพื่อหาความรู้มาประกอบการดำเนินงานเพิ่มขึ้น และมีการคัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพมาใช้ในการผลิตอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพิ่มขึ้น ด้านการรวมกลุ่มพบว่า ร้อยละ 82.1 พยายามกระจายงานให้สมาชิกของกลุ่มได้ทำงานอย่างเท่าเทียมกัน ร้อยละ 89.3 มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มสร้างเครือข่ายโดยกระจายการทำงานลงไปให้สมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมช่วยกันในการผลิตเพิ่มขึ้น ด้านการสร้างเครือข่ายพบว่า ร้อยละ 57.1 ไม่มีความพยายามในการหาพันธมิตรทางการค้ากับผู้ประกอบการประเภทเดียวกันในชุมชน อีกทั้ง ร้อยละ 64.3 ไม่มีการสอนหรือให้คำแนะนำกับเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ด้านความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืนพบว่า ร้อยละ 85.7 ชุมชนมีการใช้สิทธิธรรมชาติหรือวัตถุดิบจากธรรมชาติแทนเคมีในการผลิต ขณะเดียวกัน ร้อยละ 75 ชุมชนมีปริมาณการผลิตมีความพอดีกับจำนวนที่ตั้งชื่อ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่

ประเด็น	ความถี่ (ร้อยละ)	
	มี	ไม่มี
1. ความพอประมาณ		
1.1 มีการปรับกำลังการผลิตให้มีความเหมาะสมกับจำนวนแรงงาน	60.7	39.3
1.2 นำเอาทรัพยากรหรือวัตถุดิบมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทุกส่วน	75	25
2. ความมีเหตุผล		
2.1 ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตสินค้าโดยเลือกผลิตสินค้าที่ตนเองมีความชำนาญเท่านั้น	75	25

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 4.1 ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำ
กลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ประเด็น	ความถี่ (ร้อยละ)	
	มี	ไม่มี
2.2 เพิ่มจำนวนความถี่ในการตรวจสอบสินค้าและบริการทุกครั้ง ภายหลังจากการผลิต	67.9	32.1
3. การมีภูมิคุ้มกัน		
3.1 มีการวางแผนการผลิตทุกครั้งก่อนทำการผลิต	53.6	46.4
3.2 ทำการตรวจสอบเครื่องมือเครื่องจักรอุปกรณ์ก่อนทำการผลิต ทุกครั้ง	82.1	17.9
4. การพึ่งตนเอง		
4.1 เพิ่มการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นให้มากขึ้น	82.1	17.9
4.2 เพิ่มการใช้แรงงานที่มีอยู่ภายในท้องถิ่น	92.2	7.8
5. การเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรม		
5.1 เข้าร่วมอบรม/สัมมนาเพื่อหาความรู้มาประกอบการดำเนินงาน เพิ่มขึ้น	100	0
5.2 ทำการคัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพมาใช้ในการผลิตอย่างละเอียด ถี่ถ้วนเพิ่มขึ้น	100	0
6. การรวมกลุ่ม		
6.1 พยายามกระจายงานให้สมาชิกของกลุ่มได้ทำงานอย่างเท่าเทียม กัน	82.1	17.9
6.2 เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มสร้างเครือข่ายโดยกระจายการทำงาน ลงไปให้สมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมช่วยกันในการผลิตเพิ่มขึ้น	89.3	10.7
7. การสร้างเครือข่าย		
7.1 พยายามหาพันธมิตรทางการค้ากับผู้ประกอบการประเภท เดียวกันในชุมชน	42.9	57.1
7.2 มีการสอนหรือให้คำแนะนำกับเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้ เกี่ยวกับอาชีพเพิ่มขึ้น	35.7	64.3

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 4.1 ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำ
กลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ประเด็น	ความถี่ (ร้อยละ)	
	มี	ไม่มี
8. ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน		
8.1 ใช้สีธรรมชาติหรือวัตถุดิบจากธรรมชาติแทนสีเคมีในการผลิต	85.7	14.3
8.2 ปริมาณการผลิตมีการความพอดีกับจำนวนที่สั่งซื้อ	75	25
รวม	75	25

ที่มา: จากการวิจัย

สรุปได้ว่าศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการด้านการผลิตเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 75 โดยมีค่าคะแนนสูงสุดร้อยละ 100 ในประเด็นการเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรม รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 92.2 คือ การพึ่งตนเอง

4.1.2 การบริหารจัดการด้านองค์กร/คน

จากการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านองค์กร/คนของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP พบว่า ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 84 มีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน ซึ่งในประเด็นของความพอประมาณพบว่า ร้อยละ 92.9 มีการจัดโครงสร้างองค์กรได้สอดคล้องและเหมาะสมกับปริมาณงานและจำนวนพนักงาน ร้อยละ 67.9 มีการปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับวัตถุดิบ คน งบประมาณที่องค์กรมีอยู่เพิ่มขึ้น ในประเด็นของความมีเหตุผลพบว่า ร้อยละ 96.4 มีการเพิ่มการตรวจสอบ ทบทวนการดำเนินงานเพิ่มขึ้นและมีการจัดคนเข้าทำงานให้เหมาะสมกับความรู้และความสามารถ ในด้านการมีภูมิคุ้มกันพบว่า ร้อยละ 100 มีการวิเคราะห์ศักยภาพความรู้และความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 96.4 มีการทำ การทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานของตนเองเพิ่มขึ้น ในประเด็นของการพึ่งตนเองพบว่า ร้อยละ 100 กลุ่มมีความพยายามดึงจุดเด่น ความชำนาญของตนเองมาใช้ในการทำงานเพิ่มขึ้น ในด้านการเสริมสร้างความรู้และคุณธรรมพบว่า ร้อยละ 100 มีความพยายามชวนหาความรู้ใส่ตัวเพิ่มขึ้นและใช้หลักความสามารถ ความยุติธรรมในการดำเนินงาน ในด้านการรวมกลุ่มพบว่า

ร้อยละ 96.4 มีการเน้นการทำงานในลักษณะกลุ่มหรือทีมเพิ่มขึ้น ขณะที่ในด้านการสร้างเครือข่าย นั้นพบว่า ร้อยละ 53.6 มีคณะกรรมการของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน แต่ร้อยละ 64.3 ไม่ได้เป็นกรรมการหรือสมาชิกในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน ด้านความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืนพบว่า ร้อยละ 78.6 มีการปรับรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับธุรกิจ ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของ ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่

ประเด็น	ความถี่ (ร้อยละ)	
	มี	ไม่มี
1. ความพอประมาณ		
1.1 จัดโครงสร้างองค์กรได้สอดคล้องและเหมาะสมกับปริมาณงาน และจำนวนพนักงาน	92.9	7.1
1.2 ปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คน งบประมาณที่องค์กรมีอยู่เพิ่มขึ้น	67.9	32.1
2. ความมีเหตุผล		
2.1 เพิ่มการตรวจสอบ ทบทวนการดำเนินงาน	96.4	3.6
2.2 จัดคนเข้าทำงานให้เหมาะสมกับความรู้และความสามารถ	96.4	3.6
3. การมีภูมิคุ้มกัน		
3.1 มีการวิเคราะห์ศักยภาพความรู้และความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น	100	0
3.2 ทำการทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานของตนเองเพิ่มขึ้น	96.4	3.6
4. การพึ่งตนเอง		
4.1 พยายามดึงจุดเด่น ความชำนาญของตนเองมาใช้ในการทำงานเพิ่มขึ้น	100	0
5. การเสริมสร้างความรู้และคุณธรรม		
5.1 พยายามชวนขยายหาความรู้ใส่ตัวเพิ่มขึ้น	100	0
5.2 ใช้หลักความสามารถ ความยุติธรรมในการดำเนินงาน	100	0

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 4.2 ศักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของ
ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ประเด็น	ความถี่ (ร้อยละ)	
	มี	ไม่มี
6. การรวมกลุ่ม		
6.1 เน้นการทำงานในลักษณะกลุ่มหรือทีมเพิ่มขึ้น	96.4	3.6
7. การสร้างเครือข่าย		
7.1 เป็นคณะกรรมการของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน	53.6	46.4
7.2 เป็นกรรมการหรือสมาชิกในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน	35.7	64.3
8. ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน		
8.1 ปรับรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับธุรกิจ	78.6	21.4
รวม	84	16

ที่มา: จากการวิจัย

สรุปได้ว่าศักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84 โดยมีค่าคะแนนสูงสุดร้อยละ 100 ในประเด็นการพึ่งตนเองและการเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรม รองลงมาคือ ความมีเหตุผลและการรวมกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 76.4

4.1.3 การบริหารจัดการด้านการตลาด

จากการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านการตลาดของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP พบว่า ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 73 มีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาด ซึ่งในประเด็นของความพอประมาณพบว่า ร้อยละ 57.1 ไม่มีการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าออกไปยังกลุ่มลูกค้าที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ขณะที่ร้อยละ 53.6 ไม่มีการเลือกช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เข้าถึงลูกค้าได้ง่ายและสะดวกขึ้น ด้านความมีเหตุผลพบว่า ร้อยละ 64.3 กลุ่มเลือกผลิตสินค้าที่สามารถสนองความต้องการของตลาด ด้านการมี

ภูมิคุ้มกันพบว่า ร้อยละ 89.3 กลุ่มมีการสำรวจความต้องการของลูกค้า ผู้บริโภคก่อนผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 82.1 กลุ่มมีการวางแผนการผลิต ด้านการพึ่งตนเองพบว่า ร้อยละ 71.4 กลุ่มสามารถจำหน่ายสินค้าภายในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ร้อยละ 53.6 กลุ่มไม่มีความพยายามในการนำเสนอแนะนำสินค้าและบริการให้กับลูกค้าเพิ่มขึ้น ด้านการเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรมพบว่า ร้อยละ 85.7 กลุ่มสามารถเรียนรู้ที่จะประชาสัมพันธ์หรือดึงเอาจุดเด่นของสินค้าและบริการมาเผยแพร่ให้กับคนทั่วไปได้รับทราบเพิ่มขึ้น ด้านการรวมกลุ่มพบว่า ร้อยละ 82.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มในการช่วยเหลือกันทางด้านการตลาดเพิ่มขึ้น ร้อยละ 64.3 ขยายการสร้างเครือข่ายทางการตลาดกับผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน ด้านความสมดุลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนพบว่า ร้อยละ 100 มีการกำหนดราคาสินค้าที่เท่ากับผู้ประกอบการรายอื่น อีกทั้ง ร้อยละ 89.3 กลุ่มไม่จำหน่ายสินค้าประเภทเดียวกันกับคู่แข่งในราคาที่ต่ำกว่า ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาด ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่

ประเด็น	ความถี่ (ร้อยละ)	
	มี	ไม่มี
1. ความพอประมาณ		
1.1 ไม่ขยายช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าออกไปยังกลุ่มลูกค้าที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย	57.1	42.9
1.2 เลือกช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เข้าถึงลูกค้าได้ง่ายและสะดวกขึ้น	46.4	53.6
2. ความมีเหตุผล		
2.1 เลือกผลิตสินค้าที่สามารถสนองความต้องการของตลาด	64.3	35.7
3. การมีภูมิคุ้มกัน		
3.1 สำรวจความต้องการของลูกค้า ผู้บริโภคก่อนผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น	89.3	10.7
3.2 มีการวางแผนการผลิต	82.1	17.9
4. การพึ่งตนเอง		
4.1 จำหน่ายสินค้าภายในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น	71.4	28.6
4.2 พยายามนำเสนอ แนะนำสินค้าและบริการให้กับลูกค้าเพิ่มขึ้น	46.4	53.6

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 4.3 ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาด ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำ
กลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ประเด็น	ความถี่ (ร้อยละ)	
	มี	ไม่มี
5. การเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรม		
5.1 เรียนรู้ที่จะประชาสัมพันธ์หรือดึงเอาจุดเด่นของสินค้าและบริการมาเผยแพร่ให้กับคนทั่วไปได้รับทราบเพิ่มขึ้น	85.7	14.3
6. การรวมกลุ่ม		
6.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มในการช่วยเหลือกันทางด้านการตลาดเพิ่มขึ้น	82.1	17.9
7. ขยายการสร้างเครือข่ายทางการตลาดกับผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน		
7.1 ขยายการสร้างเครือข่ายทางการตลาดกับผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน	64.3	35.7
8. ความสมดุลกับการพัฒนาที่ยั่งยืน		
8.1 มีการกำหนดราคาสินค้าที่เท่ากับผู้ประกอบการรายอื่น	100	0
8.2 ไม่จำหน่ายสินค้าประเภทเดียวกันกับคู่แข่งในราคาที่ต่ำกว่า	89.3	10.7
รวม	73	27

ที่มา: จากการวิจัย

สรุปได้ว่าศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาดตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการด้านการตลาดเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 73 โดยมีค่าคะแนนสูงสุดร้อยละ 100 ในประเด็นของความสมดุลกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีภูมิคุ้มกัน

4.1.4 การบริหารจัดการด้านการเงิน

จากการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเงินของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP พบว่า ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.5 มีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเงิน ซึ่งในประเด็นของความ

พอประมาณนั้นพบว่า ร้อยละ 100 มีการลดการกู้เงินจากภายนอกมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน ด้านการมีเหตุผลพบว่า ร้อยละ 100 ไม่ใช้เงินทุนอย่างสุรุ่ยสุร่าย ด้านการมีภูมิคุ้มกัน ร้อยละ 100 มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินของกลุ่ม และร้อยละ 89.3 กำไรที่ได้จากการประกอบการจะถูกหักเป็นเงินออมของกลุ่ม ด้านการพึ่งตนเองพบว่า ร้อยละ 100 กลุ่มใช้เงินทุนของกลุ่มในการประกอบการ ด้านการเสริมสร้างความรู้และคุณธรรมนั้นพบว่า ร้อยละ 78.6 กลุ่มจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบขึ้น ร้อยละ 75 กลุ่มมีการนำข้อมูลจากการบันทึกการขายได้ และรายจ่ายมาคิดคำนวณต้นทุนและผลตอบแทน ร้อยละ 92.9 กลุ่มมีการแสดงรายงานทางการเงินให้สมาชิกในกลุ่มทราบ อีกทั้ง ร้อยละ 100 มีการรวมกลุ่มกระตุ้นส่งเสริมให้สมาชิก นำเงินมาออมเป็นกองกลางของกลุ่มเพิ่มขึ้น ด้านการสร้างเครือข่ายนั้นพบว่า ร้อยละ 100 เป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ด้านการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพบว่า ร้อยละ 92.9 มีการกำกับ ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของสมาชิกที่นำไปใช้เข้มงวดเพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงิน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่

ประเด็น	ความถี่ (ร้อยละ)	
	มี	ไม่มี
1. ความพอประมาณ		
1.1 ลดการกู้เงินจากภายนอกมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน	100	0
2. การมีเหตุผล		
2.1 ไม่ใช้เงินทุนสุรุ่ยสุร่ายเกินความจำเป็น	100	0
3. การมีภูมิคุ้มกัน		
3.1 มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินของกลุ่ม	100	0
3.2 กำไรที่ได้จากการประกอบการจะถูกหักเป็นเงินออมของกลุ่ม	89.3	10.7
4. การพึ่งตนเอง		
4.1 ใช้เงินทุนของกลุ่มในการประกอบการ	100	0

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 4.4 ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงิน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำ
กลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ประเด็น	ความถี่ (ร้อยละ)	
	มี	ไม่มี
5. การเสริมสร้างความรู้ และคุณธรรม		
5.1 จัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบขึ้น	78.6	21.4
5.2 นำข้อมูลจากการบันทึกรายได้ และรายจ่ายมาคิดคำนวณต้นทุน และผลตอบแทน	75	25
5.3 แสดงรายงานทางการเงินให้สมาชิกทราบ	92.9	7.1
6. การรวมกลุ่มกระตุ้นส่งเสริมให้สมาชิก นำเงินมาออมเป็นกองกลางของกลุ่มเพิ่มขึ้น		
6.1 การรวมกลุ่มกระตุ้นส่งเสริมให้สมาชิก นำเงินมาออมเป็นกองกลางของกลุ่มเพิ่มขึ้น	100	0
7. การสร้างเครือข่าย		
7.1 เป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน	100	0
8. การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน		
8.1 การกำกับ ตรวจสอบ การใช้เงินของสมาชิกที่นำไปใช้เข้มงวดเพิ่มขึ้น	92.9	7.1
รวม	93.5	6.5

ที่มา: จากการวิจัย

สรุปได้ว่าศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการด้านการเงินเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 93.5 โดยมีค่าคะแนนร้อยละ 100 ในด้านความพอประมาณ การมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน การพึ่งตนเอง การรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่าย

4.2 องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มฯ สามารถจำแนกประเภทขององค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

รายชื่อกลุ่ม	องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถ การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง			
	การวิเคราะห์ ตนเอง	การพัฒนา จิตใจ	การบริหาร จัดการ	ทรัพยากร ชุมชน
1. กลุ่มหัตถกรรมเมตตานารี ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัด เชียงใหม่	✓	✓	✓	
2. กลุ่มมหาพนาลัยต้อง ตำบลแม่ สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	✓		✓	
3. กลุ่มสมุนไพรมันป่าไผ่ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	✓	✓	✓	✓
4. กลุ่มส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	✓	✓	✓	
5. กลุ่มสันมหาพนสมุนไพรมัน อินทรี ตำบลสันมหาพน อำเภอ แม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	✓		✓	✓
6. กลุ่มศิลปะประดิษฐ์เสื้อผ้า ของ ตำบลบวกก้าง อำเภอสัน กำแพง จังหวัดเชียงใหม่	✓	✓	✓	

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 4.5 องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (ต่อ)

รายชื่อกลุ่ม	องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง			
	การวิเคราะห์ตนเอง	การพัฒนาจิตใจ	การบริหารจัดการ	ทรัพยากรชุมชน
7. กลุ่มผ้าทอมือตำบลทุ่งปี อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดเชียงใหม่	✓	✓	✓	
8. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องงอก ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	✓		✓	

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 4.5 องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มฯ พบว่า ผู้นำของทุกกลุ่มฯ มีองค์ความรู้ในด้านการวิเคราะห์ตนเอง และระดับความรู้ ความสามารถของการประกอบการ และการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การผลิต การตลาด การเงิน และองค์กร แต่มีผู้นำกลุ่มฯ บางกลุ่ม ไม่มีองค์ความรู้ด้านการพัฒนาจิตใจ ได้แก่ กลุ่มมหาพนลายด้อย กลุ่มสันมหาพนสมุนไพรอินทรี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องงอก

จากการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP พบว่า ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนมีการประยุกต์ใช้ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีความเหมือนและแตกต่างกันไปตามประเภทของธุรกิจชุมชน OTOP วิเคราะห์รายละเอียดแยกตามกลุ่มธุรกิจชุมชน ดังต่อไปนี้

4.2.1 กลุ่มหัตถกรรมเมตตานารี ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

จากการเข้าร่วมโครงการการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนหัตถกรรมเมตตานารี สามารถวิเคราะห์และถอดองค์ความรู้สู่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนให้สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง

ผู้นำกลุ่มหัตถกรรมเมตตานารีได้มีการนำเอาความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตนเองเข้าไปปรับประยุกต์ใช้กับการดำเนินงาน กล่าวคือ รู้จักและเข้าใจถึงศักยภาพและความสามารถของตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยได้นำเอาความรู้ในประเด็นของการวิเคราะห์ตนเองมามองตนเองในด้านความรู้ ความสามารถ อุปนิสัย ค่านิยม ของตนเองในการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการ ซึ่งผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนพบว่า ศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ยังมีจุดเด่นและจุดด้อยบางประการ กล่าวคือ ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน สามารถวิเคราะห์ตนเองพบว่า ตนเองมีความรู้และความสามารถในการประกอบธุรกิจด้านหัตถกรรมอยู่ในระดับดี เนื่องจากตนเองมีประสบการณ์ด้านตัดเย็บเสื้อผ้ามาก่อนจึงไม่เป็นการยากลำบากที่จะมาทำหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานผ้า เพราะมีความชำนาญในการทำมาก่อน และเมื่อเข้าร่วมโครงการกับนักวิจัยสามารถนำเอาองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตนเองไปใช้ในการดำเนินงานด้านการผลิต กล่าวคือ ในประเด็นของความพอประมาณจากเดิมที่ไม่ได้คำนึงถึงความสามารถและขนาดกำลังการผลิตของตนเองและคนกลุ่มนี้ จึงเกิดปัญหาผลิตสินค้าไม่ทันตามคำสั่งซื้อ แต่เมื่อเข้าร่วมโครงการจึงได้มีการพิจารณาและทบทวนศักยภาพ ตลอดจนขนาดกำลังการผลิตที่ตนเองมีอยู่ และได้ปรับเปลี่ยนการทำงานด้านการผลิต คือ จะผลิตตามกำลังและความสามารถในการผลิตจริงที่ตนเองมีอยู่เท่านั้น จะไม่ทำการผลิตที่เกินความสามารถของตนเอง จึงช่วยลดปัญหาการผลิตสินค้าไม่ทันตามคำสั่งซื้อได้

นอกจากนี้ยังทราบถึงศักยภาพและอุปนิสัยของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน พบว่า ผู้นำมีความชอบในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมและพระสงฆ์ เพราะได้รับการปลูกฝังจากหลวงปู่พระเทพกวี ผู้ซึ่งเป็นพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ที่ให้ความรู้และคำแนะนำแก่กลุ่ม เมื่อเข้าร่วมโครงการกับทางนักวิจัย ได้นำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาผสมผสานกับการดำเนินการทำงาน โดยขยายการทำผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า สบง จีวร ให้กับพระ และนำออกจำหน่ายเป็นการขยายช่องทางการตลาดที่เหมาะสมกับอุปนิสัยของตนเองที่ชอบทำงานด้านสังคมและการพัฒนา

2) การพัฒนาจิตใจ

ผู้นำกลุ่มหัตถกรรมเมตตานารี มีพื้นฐานเดิมจากการได้รับการพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธวิญญูภมมพะอะอยู่ภายในจิตใจของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนและสมาชิก แต่อย่างไรก็ตามผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนยังมีกระบวนการผลิตที่ขาดความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผลิตภัณฑ์ผ้าที่ทำการผลิตมีการเบียดเบียนและทำลายสิ่งแวดล้อม โดยใช้สารเคมีในการย้อมผ้า ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของสมาชิก แต่เมื่อเข้าร่วมโครงการกับนักวิจัย ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนเกิดความรู้ด้านการนำเอาคุณธรรมเข้ามาใช้ในการผลิตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของความมีเมตตา กล่าวคือ ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตโดยเลิกใช้สารเคมีในการย้อมผ้า แต่หันมาใช้สีธรรมชาติที่ได้จากพืชผัก สมุนไพร เช่น ใช้สีเหลืองจากขมิ้น สีม่วงจากดอกอัญชัน นอกจากนี้ยังมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โดยจะขยายเครือข่ายความช่วยเหลือลงไปให้คนในชุมชน ซึ่งเป็นสมาชิกภายในครัวเรือนของสมาชิกของกลุ่มในการผลิตสินค้า และแบ่งรายได้ให้คนในชุมชนที่ผลิตสินค้า

3) การบริหารจัดการ

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการไปปรับประยุกต์ใช้กับการดำเนินงาน ซึ่งความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ประกอบไปด้วย การบริหารจัดการด้านการผลิต และการบริหารจัดการด้านการตลาด โดยองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการผลิต คือ การประมาณการผลิตให้เหมาะสมกับความรู้และความสามารถของตน โดยเน้นการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าที่ใช้ handmade ไม่มีการนำเอาเครื่องจักรมาใช้ในการผลิต ทำให้มียอดขายการสั่งซื้อมาเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงการผลิตตามความสามารถที่ตนเองมี ไม่ฝืนผลิตสินค้าที่มีปริมาณมากเกินไปกว่ากำลังการผลิตที่ตนเองจะผลิตได้ นอกจากนี้ได้มีการนำเอาเศษวัสดุที่เหลือจากการผลิตมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเพิ่มมูลค่า โดยนำเอาเศษผ้ามาทำเป็นตุ๊กตาและนำออกจำหน่าย การบริหารจัดการด้านการตลาดใช้ความพอประมาณในการดำเนินงาน โดยไม่ขยายช่องทางการตลาดไปยังพื้นที่ที่ตนเองไม่คุ้นเคยและไม่สามารถควบคุมได้ แต่จะจำกัดการจำหน่ายอยู่ในพื้นที่ที่ตนเองสามารถควบคุมได้ เช่น ภายในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ และภายนอกท้องถิ่นที่อยู่ภายในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง

4.2.2 กลุ่มมหาพนาลัยต้อง ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มมหาพนาลัยต้อง สามารถวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน นำไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง

ผู้นำกลุ่มมหาชนต้องได้มีการนำเอาความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตนเองเข้าไปปรับประยุกต์ใช้กับการดำเนินงาน โดยผู้นำธุรกิจชุมชนได้ตระหนักและรู้ตนเองดีขึ้นว่างานที่ตนเองทำเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นและเนื่องจากผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ นับวันความสามารถและร่างกายก็ไม่เอื้ออำนวยที่จะดำเนินงานต่อไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวให้แก่สมาชิกตลอดจนเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านให้เข้ามาเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาเกี่ยวกับการทำตุ้ง ทำโคม และลายต๋องต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่าเหล่านี้ต้องสูญหายไป จึงได้มีการเริ่มถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับคนในหมู่บ้าน โดยเริ่มให้ลูกหลานของสมาชิกเข้ามาเรียนรู้และช่วยกันทำตุ้ง โดยปัจจุบันมีผู้เข้ามาเรียนรู้และทำตุ้งโดยมีจำนวน 5 คน ขณะเดียวกันทางผู้นำกลุ่มได้พยายามเปิดทำให้เป็นที่รู้จักของคนในชุมชนอื่นเพิ่มขึ้น เนื่องจากแต่เดิมมีบุคลิกลักษณะที่เก็บตัว ไม่เปิดเผย แต่เมื่อมาเข้าร่วมโครงการทำให้รู้ตนเองเพิ่มขึ้น จึงพยายามช่วยปรับเปลี่ยนบุคลิกของตนให้เป็นคนเปิดเผยและกล้าเข้าสังคมเพิ่มขึ้น โดยพยายามทำกิจกรรมร่วมกับสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายกับกลุ่มธุรกิจประเภทเดียวกัน

2) การบริหารจัดการ

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการไปปรับประยุกต์ใช้กับการดำเนินงาน โดยความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่นำไปเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการคือ การบริหารจัดการด้านองค์กร/คน โดยมีการกระจายอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมทำเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมผู้นำธุรกิจชุมชนจะรับทำงานเองหมดเกือบทุกอย่าง การคัดเลือกคนเข้ามาทำงานก็จะเข้มงวดมากกว่าเดิม โดยคัดเลือกคนที่มีความรู้และประสบการณ์เท่านั้นเข้ามาทำงาน ขณะเดียวกันมีการวางแผนในการจัดการคนสำรองไว้ล่วงหน้า โดยการสอนและถ่ายทอดความรู้ด้านการทำตุ้งและโคมให้กับเยาวชนในหมู่บ้านและให้เยาวชนเหล่านี้เข้ามาทำงานภายในกลุ่มในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียนและช่วงปิดเทอม ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้พยายามพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้นโดยได้พยายามฝึกบุคลิกภาพและลักษณะของตนเองให้เป็นที่เปิดเผย กล้าคิด กล้าแสดงออก โดยเข้าร่วมเป็นเครือข่ายภาคีของหน่วยงานต่าง ๆ ในการออกงานนิทรรศการต่าง ๆ เพื่อแนะนำสินค้าของตน การไปเป็นวิทยากรสอนความรู้ในการประดิษฐ์ตุ้ง โคม ตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ขณะเดียวกันมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำและสมาชิกเพิ่มขึ้น โดยภายหลังเลิกงานก็จะมีการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาของการฝึกงานในแต่ละครั้งเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ความรู้ด้านการบริหารจัดการ

การเงิน ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้มีการจดบันทึกบัญชีรายรับรายจ่ายทุกวันจากเดิมที่ไม่ค่อยจดบันทึกบัญชีโดยสามารถแยกประเภทของรายการค้าต่าง ๆ ได้

4.2.3 กลุ่มสมุนไพรมันป่าไฟ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มสมุนไพรมันป่าไฟสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจชุมชน โดยความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการและสามารถทำให้ศักยภาพผู้นำกลุ่มในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้นประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปวิเคราะห์ความพร้อมของตนเอง โดยเริ่มจากการพิจารณาความรู้และความสามารถที่ตนเองมีอยู่ในปัจจุบัน พบว่าตนเองยังขาดความพร้อมในการผลิตสมุนไพรมันป่าไฟที่ปลอดภัย เพราะปัจจุบันสมุนไพรมันป่าไฟซึ่งมีบางชนิดที่ไม่ปลอดภัย ขณะเดียวกันการนำสมุนไพรมันป่าไฟมาแปรรูปเป็นเครื่องดื่มก็ยังมีปริมาณมากเกินความจำเป็น ทำให้การผลิตมีปัญหาสินค้าล้นตลาด อันเนื่องมาจากผู้นำขาดการประมาณการและการวางแผน ดังนั้น จากการเข้าร่วมโครงการทางผู้นำได้ปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน โดยจะทำการวิเคราะห์ความพร้อมของตนทุกด้าน กล่าวคือ ให้หลักความพอประมาณ โดยลดปริมาณการผลิตเพื่อไม่ให้สินค้าที่ผลิตออกมามีสต็อก หรือใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของตนและผู้อื่นเพิ่มขึ้น โดยการลดการใช้สารเคมีในพืชผักสมุนไพรมันป่าไฟ การดึงเอาศักยภาพและความพร้อมของคนที่มีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมันป่าไฟและสรรพคุณมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยนำการแปรรูปพืชผักสมุนไพรมันป่าไฟที่เป็นที่นิยมของท้องตลาด เช่น ชาและน้ำผลไม้ เป็นต้น และเลิกการแปรรูปพืชผักสมุนไพรมันป่าไฟ ซึ่งไม่เป็นที่นิยมในท้องตลาด

2) การพัฒนาด้านจิตใจ

ผู้นำกลุ่มมีจิตใจที่มีคุณธรรมความเมตตาเพิ่มขึ้น โดยปลูกพืชผักสมุนไพรมันป่าไฟที่ปลอดภัยเคมีเพิ่มขึ้น ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืนในการรักษาชีวิตของตนเอง รวมถึงผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกปลูกพืชผักสมุนไพรมันป่าไฟที่ปลอดภัยนั้นและรับซื้อผลผลิตของสมาชิกเพื่อมาทำการแปรรูปในราคาที่เท่ากับท้องตลาด ขณะเดียวกันยังได้มีความเสถียร โดยได้เป็นอาสาสมัครเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณของพืชผักสมุนไพรมันป่าไฟแก่ชาวบ้านในท้องถิ่น ตลอดจนโรงเรียนของชุมชนต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้าน มาร่วมกันรณรงค์ให้ชาวบ้านปลูกพืชผักสมุนไพรมันป่าไฟไว้รับประทานเอง

3) ทรัพยากรชุมชน

การที่ชุมชนมีทรัพยากรเป็นของตนเองและมีความสมบูรณ์ จึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญที่ทำให้ผู้นำกลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพของตน กล่าวคือ ทรัพยากรของชุมชนประกอบไปด้วย ดิน น้ำ อากาศ ตลอดจนพันธุ์พืชสมุนไพรที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงช่วยทำให้ผู้นำกลุ่มได้นำเอาทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์และทรัพยากรเหล่านี้เป็นตัวช่วยเสริมและมีผลกระทบต่อ การเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน กล่าวคือ ทำให้ผู้นำกลุ่มที่ได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตตั้งแต่เดิมใช้พืชผักสมุนไพรที่ไม่ปลอดสารมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต แต่เมื่อเข้าร่วมโครงการได้ใช้พืชผักสมุนไพรที่ปลอดสารมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งถือว่าทรัพยากรชุมชนที่มีอยู่เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยทำให้ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวบำบัดทดแทนการใช้สารเคมี ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลคือ การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและยังเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการมีคุณธรรมของผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมตลอดจนชีวิตของสัตว์และของผู้คน ซึ่งจะได้รับประทานแต่พืชผักสมุนไพรที่สะอาด ปลอดสารพิษ ซึ่งทรัพยากรชุมชนดังกล่าว ผนวกกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับนักวิจัย ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่นำไปสู่การบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนยังได้ริเริ่มจัดทำฐานข้อมูลพืชผักสมุนไพรที่มีอยู่ภายในชุมชน ตลอดจนสรรพคุณของสมุนไพร นับได้ว่าเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในด้านความมีเหตุผลในการทำฐานข้อมูลของดีที่มีอยู่ภายในชุมชน ซึ่งสามารถจะเลือกหรือนำมาใช้ประโยชน์ให้เกิดแก่ชุมชนได้ภายในอนาคต

4) การบริหารจัดการ

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นภายหลังเข้าร่วมโครงการและผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้นำไปประยุกต์ใช้คือ การพยายามจัดหาแรงงานไว้สำรองเพื่อไว้ยามขาดแคลน โดยเน้นการใช้แรงงานภายในท้องถิ่น โดยได้ทำการฝึกให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเภทและสรรพคุณของพืชผักสมุนไพร การปลูกและบำรุงสมุนไพร ตลอดจนการแปรรูป ทั้งองค์ความรู้ดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน และสามารถพัฒนาคนในชุมชนให้มีความรู้เกี่ยวกับพืชผักสมุนไพร ทั้งสามารถก่อให้เกิดรายได้แก่ตนเองและครอบครัวได้ นอกจากนี้แล้วองค์ความรู้ที่นำไปสู่การเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิต คือ รู้และเข้าใจ ในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยสมุนไพร เช่น กากของชา เป็นต้น ทางผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนก็ไม่ได้ทิ้งแต่นำเอามาใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ นำมาทำเป็นถุงสำหรับดับกลิ่นอับชื้นในตู้ ห้องน้ำ ห้องนอน และรถยนต์ อันก่อให้เกิดมูลค่าและรายได้อีกระดับหนึ่ง

4.2.4 กลุ่มส่งเสริมพัฒนาอาชีพตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

การเข้าร่วม โครงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มส่งเสริมพัฒนาอาชีพตำบลสันป่ายาง สามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจชุมชน โดยความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการและสามารถทำให้ศักยภาพของผู้นำกลุ่มในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น ประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง

การเข้าร่วม โครงการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับนักวิจัย สามารถทำให้ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนทราบและเข้าใจถึงความรู้และความสามารถที่แท้จริงของตนเอง กล่าวคือ วิเคราะห์จุดเด่นของความรู้ความสามารถคือ มีทุนเดิมของการเป็นผู้ประกอบการตัดเย็บเสื้อผ้าและได้นำความรู้ความสามารถมาต่อยอด โดยเพิ่มสายการผลิตของผลิตภัณฑ์เป็นของใช้ประเภทผ้า เนื่องจากการตัดเย็บเสื้อผ้าในปัจจุบันมีการแข่งขันค่อนข้างสูง โดยเฉพาะเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาดเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากความสับสนของการประกอบอาชีพและการมองข้ามจุดเด่นที่ตนเองมีอยู่ จึงทำให้ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนพยายามที่จะประกอบกิจการอื่นควบคู่กับการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับผ้า เช่น การทำขนมและอาหาร เป็นต้น ซึ่งทำให้ประสบปัญหาสินค้าที่ผลิตออกมาจำหน่ายไม่ได้เกิดสถานการณ์ขาดทุน เมื่อมาร่วมโครงการกับนักวิจัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้นำกลุ่มได้วิเคราะห์ตนเองทำให้รู้ถึงศักยภาพที่แท้จริงของตน จึงได้หยุดที่จะประกอบอาชีพเสริมคือ การทำอาหารและขนม แต่ได้เน้นการพัฒนาอาชีพเดิม คือ การตัดเย็บเสื้อผ้าให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

2) การพัฒนาจิตใจ

การนำเอาคุณธรรมนำไปใช้กับการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น โดยเพิ่มคุณธรรมของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยชักจูงให้สมาชิกมีการออมเพิ่มขึ้น โดยมีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่ม โดยผู้นำได้นำเอากำไรส่วนหนึ่งมาเป็นทุนเริ่มต้นของการออมให้แก่กลุ่มธุรกิจชุมชน การอุทิศตนเองช่วยเหลือสังคมเพิ่มมากขึ้น โดยการเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายกับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียว และจะมีการแลกเปลี่ยนบนความรู้ระหว่างกันในการตัดเย็บเสื้อผ้า ตลอดจนผู้นำกลุ่มนำเอาองค์ความรู้ด้านการผลิตไปใช้ในการวางแผนการผลิต โดยการกำหนดขนาดการผลิตให้เหมาะสมกับจำนวนของแรงงานและวัตถุดิบ กล่าวคือ จะผลิตผ้าออกมาในปริมาณเฉลี่ยวันหนึ่งไม่เกิน 20 ชิ้น/วัน เพราะจำนวนแรงงานที่มีอยู่มี 6 คน หากผลิตเกินกว่าวันละ 20 ชิ้น จะผลิตไม่ทันและหากผลิตออกมาทันทีจะไม่ประณีตและสวยงาม เนื่องจากเป็นงานฝีมือ ซึ่งองค์ความรู้ที่ใช้สู่การบริหารจัดการอย่างพอเพียง คือ ความพอประมาณ ที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณและกดดันการทำงาน

ของทั้งผู้นำและแรงงานของกลุ่ม ขณะเดียวกันองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการกระจายการทำงานให้เหมาะสมกับความรู้และความสามารถ ทำให้ศักยภาพการเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานของผู้นำและสมาชิกมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น นอกจากนี้แล้วผู้นำกลุ่มยังมีความไม่ประมาทพยายามฝึกตนเองและสมาชิกให้มีความสามารถด้านการนำเสนอและแนะนำสินค้า เพราะตระหนักถึงความสำคัญในการแสดงความกล้าเพื่อที่จะนำเสนอสินค้าที่ตนเองผลิตแก่ลูกค้า เพราะถือว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับสินค้าเป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นผู้ผลิตจริง จึงทำให้สามารถทราบคุณสมบัติและคุณภาพของสินค้าเป็นอย่างดี

องค์ความรู้การบริหารจัดการตลาดด้านการสร้างเครือข่ายทางการตลาด โดยการเป็นสมาชิกของผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน มีการแนะนำลูกค้าให้แก่งัน ตลอดจนช่วยเหลือกันด้านแรงงานวัตถุดิบเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ของชุมชน เช่น วัดและโรงเรียน เป็นต้น

4.2.5 กลุ่มสัมมนาพนสมุนไพรอินทรีย์ ตำบลสัมมนาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน ได้มีการนำองค์ความรู้เข้าไปปรับประยุกต์ใช้และเพิ่มศักยภาพขีดความสามารถการบริหารจัดการของผู้นำกลุ่ม ประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้นำเอาองค์ความรู้การวิเคราะห์ตนเองสู่การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์จุดเด่นของผู้นำกลุ่มพบว่า ผู้นำกลุ่มสามารถวิเคราะห์จุดเด่นของตนเองได้คือ การมีความรักในสุขภาพจึงทำให้มีการตั้งปณิธานการผลิตสินค้าจะต้องมีคุณภาพและปลอดภัยเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประทานอาหารและสมุนไพรมะดีและมีความปลอดภัยเพื่อให้มีคุณภาพที่ดี ดังนั้น ผู้นำกลุ่มจึงเน้นการผลิตพืชผักสมุนไพรมะดีที่ปลอดภัยและมีปริมาณมากขึ้นกว่าเดิม เพราะถือว่ามีความสำคัญต่อการผลิต หากยังปลูกพืชผักสมุนไพรมะดีที่มีสารพิษก็เท่ากับทำลายปณิธานของผู้นำกลุ่มเอง ขณะเดียวกันการที่สมาชิกกลุ่มมีความรักและจงรักภักดีในกลุ่มธุรกิจชุมชน จึงเป็นที่มาของความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความร่วมมือและพร้อมเพรียงกัน ในการที่จะปลูกพืชผักสมุนไพรมะดีที่ปลอดภัย แต่มีจุดอ่อน คือขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยเฉพาะแผนด้านการตลาดที่ผลิตสินค้าแต่ขาดช่องทางการจัดจำหน่าย

2) ทรัพยากรของชุมชน

ผู้นำกลุ่มสัมมนาพนสมุนไพรอินทรีย์ได้นำองค์ความรู้ของการใช้ทรัพยากรของชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์และรู้จักรักษาทรัพยากรของชุมชน โดยการนำเอาผักพื้นบ้านของ

ชุมชน คือ ผักเชียงดา มาทำให้เกิดประโยชน์โดยการแปรรูปผักเชียงดามาทำเป็นอาหารเสริมสุขภาพ เพราะผักเชียงดามีสรรพคุณหลายอย่างในการรักษาสุขภาพ ขณะเดียวกันภายหลังเข้าร่วมโครงการทางผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน ได้นำองค์ความรู้ด้านการมีภูมิคุ้มกันเข้ามาใช้เพื่อให้คนในชุมชนและภายนอกชุมชน ได้รู้จักสรรพคุณของผักเชียงดาเพิ่มมากขึ้น โดยได้รับเชิญเป็นวิทยากรไปบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชผักสมุนไพรผักเชียงดาอินทรีย์ ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณของผักเชียงดา จุดประสงค์เพื่อให้คนได้รู้จักสมุนไพรผักเชียงดา ตลอดจนสรรพคุณเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมชุมชนและคนในชุมชน เพราะการที่คนในชุมชนรู้จักสรรพคุณของสมุนไพรผักเชียงดา ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อกิจกรรมในการสร้างโอกาสทางการตลาด มีคนรับประทานและใช้ประโยชน์ของผักเชียงดาเพิ่มขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มพูนมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนที่จะมีการซื้อขาย ตลอดจนการนำไปต่อยอดการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังได้ณรงค์ให้สมาชิกและคนในชุมชนปลูกผักเชียงดาในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการรักษาสมุนไพรไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และยังเป็นการก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน โดยสามารถนำผลผลิตมาจำหน่ายให้แก่กลุ่มสหภาพสมุนไพรอินทรีย์

3) การบริหารจัดการ

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้นำองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการไปปรับประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานด้านการผลิต โดยใช้หลักผลิตพอประมาณ ร่วมแรงร่วมใจกัน ผลผลิตดีมีสุขภาพ โดยการนำเอาสมุนไพรผักเชียงดามาทำการแปรรูป โดยทำการวางแผนการผลิตที่เหมาะสม กล่าวคือ คำนึงถึงความสามารถของคนในการผลิตเป็นหลัก ไม่ผลิตเกินจำนวนที่ตนเองมีอยู่เหมือนแต่ก่อนที่ผ่านมา แต่จะเน้นการผลิตที่มีคุณภาพและความปลอดภัยเป็นหลัก วัตถุประสงค์คือ ผักเชียงดาที่รับจากสมาชิก จะถูกตรวจสอบว่าปลอดสารพิษเข้มงวดกว่าเดิม การบริหารจัดการด้านการตลาด เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญและสมาชิกตลอดจนตัวผู้นำเพิ่มมากขึ้น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับการเลือกช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เหมาะสม ไม่จำหน่ายสินค้าในลักษณะเดิม คือ วางขายในที่ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถจำหน่ายได้หมด ก่อให้เกิดปัญหาเสียด้นทุนค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ตลอดจนทำการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคในการบริโภคสมุนไพรที่มีคุณภาพ เพื่อจะได้ทราบความต้องการและความนิยมในการบริโภคสมุนไพรเสริมสุขภาพ ขณะเดียวกันเป็นการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานระหว่างสมาชิกในกลุ่มและการสร้างภาคีเครือข่ายกับผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกันเพิ่มมากขึ้น โดยได้เป็นภาคีเครือข่ายกับกลุ่มสมุนไพรบ้านป่าไผ่ องค์ความรู้การบริหารจัดการด้านการเงิน โดยเริ่มมีการระดมการออมขึ้นภายในกลุ่ม กล่าวคือ การหักเงินส่วนหนึ่งจากกำไรมาเป็นกองกลางเพื่อเป็นเงินออมให้กับสมาชิกสำหรับเก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน

4.2.6 กลุ่มศิลปะประดิษฐ์ที่เลื่อยสลายของ ตำบลบวกล้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จากการเข้าร่วม โครงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตาม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มศิลปะประดิษฐ์ที่เลื่อยสลายของ สามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติและพัฒนาในการดำเนินงานของกลุ่มจนเกิดเป็นองค์ความรู้และสามารถเพิ่ม ศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการ ประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับมองตนเองไปใช้ในการวิเคราะห์ ห์ตนเองในด้านจุดเด่น จุดด้อย ของตนเอง จนทำให้สามารถรับรู้และเข้าใจถึงศักยภาพที่แท้จริงของ ตนเอง กล่าวคือ เมื่อเข้ารับการอบรมได้เข้าใจหลักของการรู้จักใช้ การประหยัด แล้วจะเกิดความ อยู่รอด จึงได้นำเอาหลักคิดนี้มาวิเคราะห์ตนเองก็พบว่าตนเองมีข้อบกพร่องในประเด็นที่ขาดความ ประหยัด ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยทั้งเงินทองและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ทำให้เกิดปัญหาเงินทุน หมุนเวียนขาดกลางคัน อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนรู้และเข้าใจตนเองเพิ่มขึ้นก็คือ การ ใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ทำมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย ดังนั้นจึงมีการสืบทอดจารีตดังกล่าว โดยพยายาม ชักชวนให้เด็ก เยาวชน และลูกหลานของสมาชิกเข้ามาศึกษาเรียนรู้การดำเนินงานไปพร้อมกับ สมาชิก โดยจากเดิมจะสอนเฉพาะช่วงปิดเทอม ภายหลังการอบรมได้เพิ่มเวลาการสอนในช่วงเย็น หลังเลิกเรียนและเสาร์อาทิตย์

2) การพัฒนาจิตใจ

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนใช้องค์ความรู้ คุณธรรมนำจิตใจมาใช้เป็นหลักในการ ดำเนินงาน โดยเพิ่มความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การไม่เบียดเบียนต่อคนและสิ่งแวดล้อม การมีเมตตา กล่าวคือ ผู้นำได้ก่อตั้งกองทุนเงินออมให้กับสมาชิก โดยผู้นำจะนำเงินส่วนหนึ่งภายหลังจากการ หักกำไรมาจัดตั้งเป็นกองทุนของกลุ่มและให้สมาชิกนำเงินเข้ากองทุนนี้ทุกเดือน ขณะเดียวกันเลิก การผลิตสินค้าที่ใช้สารเคมีแต่ใช้สีจากธรรมชาติมาเป็นส่วนผสมในการทากรอบวัสดุ เพื่อไม่ให้ ภาวะแวดล้อมเป็นพิษและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของตนเองและสมาชิก โดยทำการรับเด็กและ เยาวชนที่เคยติดยาเสพติดเข้ามาทำงานภายในกลุ่มมากขึ้น เพื่อช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนมี รายได้และจะไม่ได้กระทำการใด ๆ ที่เป็นผลเสียแก่ตนเองและสังคม

3) การบริหารจัดการ

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้นำเอาองค์ความรู้การบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด การเงิน และองค์กร เข้าไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ โดยประเด็นแรก คือ การบริหารจัดการด้านการผลิตใช้หลัก รู้จักใช้ รู้รักษา โดยนำเอาวิธีเลื่อยจากการเหลือใช้มาทำเป็น ส่วนประกอบของการปั้นและเป็นส่วนผสมของปุ๋ยบำรุงต้นไม้ เช่น ต้นมะม่วง เป็นต้น ที่นำเอา

ลำดับมาทำการเลื่อย นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มการปลูกต้นมะม่วงเพื่อทดแทนต้นที่ถูกนำมาใช้ ขณะเดียวกันมีการเพิ่มและพัฒนาการบริหารจัดการด้านการผลิตให้มีประสิทธิภาพ จึงเริ่มมีการวางแผนการผลิต โดยมีการทำสต็อกสินค้าเอาไว้ จากเดิมที่ไม่เคยทำสต็อกสินค้าเลย ทำให้ที่ผ่านมาเกิดปัญหาสินค้าขาดแคลนระหว่างวัน ในขณะที่เดียวกันมีการรักษาภาวะแวดล้อมโดยมีการสร้างโรงเก็บขี้เลื่อย ทำให้ไม่มีขี้เลื่อยฟุ้งปลิวกระจายไปยังบริเวณข้างเคียง ในส่วนของการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน ใช้หลักวางคนให้เหมาะสมกับงาน “put the night man on the night job” จากเดิมให้ทำหมดทุกอย่างโดยไม่ได้จัดวางคนให้เหมาะสมกับงาน ซึ่งการจัดวางคนให้เหมาะสมกับงาน อย่างเช่นคนงานบางคนถนัดการปั่นซ้างก็จะให้ปั่นซ้างอย่างเดียว บางคนถนัดป้อนรูปคนก็จะป้อนคนอย่างเดียว ก่อนเข้าร่วมการอบรมจะประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เพราะแรงงานบางคนติดงานหลัก เช่น ในช่วงฤดูปลูกพริกก็จะไปปลูกพริกเป็นเวลา 2 เดือน ทำให้ต้องทิ้งงาน แต่ภายหลังเมื่อเข้ารับการอบรมก็ได้นำองค์ความรู้เรื่องการจัดการคนมาปรับใช้ โดยการให้แรงงานรับงานไปทำช่วงเย็นภายหลังเลิกจากงานประจำและได้ชักชวนนำแรงงานเด็กที่เป็นเยาวชนเคยติดยาเสพติดมาทำงานแบบเต็มเวลาร่วมกับสมาชิกของกลุ่ม การบริหารจัดการด้านการเงินได้นำองค์ความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน การออมทรัพย์ภายในกลุ่ม โดยผู้นำจ่ายค่าแรงให้สมาชิกครั้งหนึ่ง เหลืออีกครั้งหนึ่งจะเก็บไว้เป็นเงินออม โดยมีการจัดทำบัญชีเงินออมของสมาชิกแต่ละราย

4.2.7 กลุ่มผ้าทอมือตำบลทุ่งปี อำเภอม่วง จังหวัดเชียงใหม่

จากการเข้าร่วมโครงการของผู้นำกลุ่มผ้าทอมือตำบลทุ่งปี อำเภอม่วง ได้นำเอาองค์ความรู้ไปปรับใช้กับการทำงานเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยสรุปประเด็นขององค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนผ้าทอมือทุ่งปีได้นำเอาองค์ความรู้ในการวิเคราะห์ตนเองเข้าไปใช้ โดยยึดหลักที่เรารู้เรานำพาตนเองให้มีการพัฒนา โดยผู้นำเริ่มรู้และเข้าใจศักยภาพของตนที่มีอยู่จากเดิมที่มองตนเองไม่ออก จากเดิมผู้นำกลุ่มมีความต้องการที่จะประกอบการธุรกิจหลากหลายประเภทในเวลาเดียวกัน เพราะต้องการให้ตนเองและสมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มมากขึ้นเพื่อจะมีรายได้เพียงพอไปใช้เลี้ยงครอบครัว แต่ไม่ได้วิเคราะห์ตนเองให้ละเอียดว่าตนเองสามารถทำธุรกิจหลากหลายประเภทในเวลาเดียวกันได้ดีหรือไม่ เพราะที่ผ่านมาทำงานตัดเย็บเสื้อผ้า ทำผ้าทอ ทำข้าวเกรียบ ข้าวแต๋น ทำให้สมาชิกทำงานไม่ทัน เกิดภาวะความเครียดสินค้าที่ผลิตไม่สามารถจำหน่ายได้ทั้งหมด การประกอบการขาดทุน แต่เมื่อเข้าร่วมโครงการได้นำองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตนเองเข้ามาใช้ ทำให้ผู้นำเริ่มเข้าใจและรู้ตนมากขึ้นว่าการทำงานหลายอย่าง

ในเวลาเดียวกันไม่มีความเหมาะสมและเกินความสามารถของตนเอง หากยังฝืนทำต่อไปก็จะทำให้ธุรกิจประกอบความล้มเหลว ดังนั้นจึงได้เลิกผลิตข้าวเกรียบและข้าวแต๋น แต่เน้นการทำงานที่ตนเองถนัดคือการตัดเย็บเสื้อผ้าและการทอผ้าถุง ขณะเดียวกันผู้นำกลุ่มยังเกิดความขวนขวายที่จะพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยได้พยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมกับทางหน่วยงานอื่น ๆ ในการออกแบบลวดลายของผ้าถุงให้มีความสวยงาม แต่ยังคงเอกลักษณ์ผ้าทอมือทุ่งปี

2) ก้าวพัฒนาด้านจิตใจ

ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้นำเอาหลักของคุณธรรม จริยธรรม เข้ามาใช้ในการทำงานเพิ่มขึ้น โดยเอาคุณธรรมด้านการไม่เบียดเบียน การทำธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้นที่ปรากฏชัดเจนก็คือ การเปลี่ยนสีที่ใช้ย้อมผ้าจากเดิมเป็นสีเคมีได้เปลี่ยนมาใช้สีธรรมชาติจากพืชสมุนไพร ได้แก่ ขมิ้น และดอกอัญชันแทน การรักษากฎมีปัญญาของท้องถิ่น โดยลวดลายของผ้าทอยังคงใช้ลวดลายเดิมที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดความรู้ให้ อันแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมในเรื่องของความกตัญญูที่มีต่อท้องถิ่นซึ่งตนเองอาศัยอยู่ ไม่ทำการเปลี่ยนแปลงลวดลายของผ้าทอให้แตกต่างไปจากของเดิมที่มีอยู่

3) การบริหารจัดการ

องค์ความรู้ที่สามารถเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนคือการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชีที่ผู้นำธุรกิจชุมชนได้พัฒนาและปรับปรุงการบันทึกบัญชีที่ความสม่ำเสมอและเป็นระบบเพิ่มขึ้น โดยทำการบันทึกบัญชีรายรับรายจ่ายทุกครั้งที่มีรายการซื้อขายเกิดขึ้นและนำเอารายการทางการค้าที่เกิดขึ้นไปคิดวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนเพื่อหาราคาที่เหมาะสมในการกำหนดราคาขาย มีการนำเอาลูกหลานของสมาชิกที่มีความรู้ด้านบัญชีเข้ามาทำบัญชีแทนผู้นำกลุ่มซึ่งไม่มีความรู้และความชำนาญในการทำบัญชี ในส่วนของการบริหารจัดการด้านการผลิตได้นำเอาองค์ความรู้ รู้จัก รู้ใช้ รู้รักษา เข้ามาปรับประยุกต์ใช้ โดยรู้จักการนำเอาเศษวัสดุที่เหลือจากการทอผ้ามาเพิ่มมูลค่าให้เกิดประโยชน์ โดยการเอาเศษผ้ามาทำเป็นกระเป๋าและพรมเช็ดเท้า ซึ่งถือเป็นหนึ่งในงานประดิษฐ์ที่ทำจากผ้าและสามารถนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มได้

4.2.8 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องงอก ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องงอกตำบลห้วยทราย ได้นำเอาความรู้ไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง

ผู้นำกลุ่มได้นำเอาความรู้จากการเข้าร่วมโครงการไปพัฒนาการทำงาน โดยเริ่มจากการมองตนเองก่อน เพราะแต่เดิมทางผู้นำกลุ่มไม่เคยมองตัวเองแต่ก็จะทำตามผู้อื่น ดังนั้นการทำตามผู้อื่นซึ่งบางครั้งไม่เหมาะกับบุคลิกลักษณะความรู้ความสามารถและความต้องการของตน จึงทำให้ประสบปัญหาการทำงานไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือตามเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้ ดังนั้นทางผู้นำธุรกิจชุมชนจึงได้หันมาพิจารณาตนเองเพิ่มขึ้น โดยให้สมาชิกมองตัวผู้บริหารและสะท้อนความคิดออกมา ขณะเดียวกันตัวสมาชิกเองก็ต้องมองดูตัวเองด้วยว่าตนเองมีข้อดีข้อบกพร่องอะไรบ้าง ซึ่งจากการวิเคราะห์ตนเองของผู้นำธุรกิจชุมชน พบว่ายังขาดความสามารถในการบริหารจัดการด้านการผลิตและการบริหารจัดการด้านการตลาด ตลอดจนการจัดคนและองค์กร

2) การบริหารจัดการ

ผู้นำกลุ่มได้ทำการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้นำตัวอย่างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด กลุ่มสันมหาพนสมุนไพรอินทรีย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านแคว ทำให้ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเดิมเป็นข้าวกล้องธรรมดาที่เริ่มมีการกระจายความเสี่ยงซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกัน โดยนำข้าวกล้องออกมาแปรรูปเป็นน้ำข้าวกล้องงอกเพราะตระหนักถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่แปรเปลี่ยนไปตลอด โดยมีความต้องการลองของใหม่ๆอยู่ตลอดแต่ทางผู้นำธุรกิจชุมชนก็ผลิตตามความสามารถที่มีไม่ทำอะไรเกินกำลังของตน ในส่วนของการบริหารจัดการองค์กร โดยเริ่มมีการกระจายงานให้กับสมาชิกได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและวางแผนร่วมกันเพิ่มมากขึ้นในด้านการผลิต โดยจากการประชุมได้ตกลงกันทำการผลิตข้าวกล้องงอกวันละไม่เกิน 10 กิโลกรัมและน้ำข้าวกล้องงอก ไม่เกินวันละ 10 ลิตร มีการกระจายงานให้สมาชิกทำอย่างเท่าเทียมกัน พิจารณาตามความรู้และความสามารถ ในส่วนของการบริหารจัดการด้านการเงินได้ปรับปรุงการบันทึกรายการสินค้า รายการซื้อขายที่มีความละเอียดนั้น โดยได้จัดทำบัญชีแยกประเภทสินค้า รายการค้า และบันทึกบัญชีที่มีความสม่ำเสมอและเป็นปัจจุบันมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งวิธีการนี้ทำให้ผู้นำกลุ่มมีความเข้าใจเรื่องของการจัดการต้นทุน การตั้งราคาสินค้าและการคิดกำไรขาดทุนเพิ่มขึ้น

จากภาพที่ 4.1 อธิบายได้ว่า องค์ความรู้ในการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย 1) การวิเคราะห์ตนเอง ได้แก่ ความรู้และความสามารถของผู้นำ ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้นำ การตระหนักรู้และการยอมรับในการพัฒนาของผู้นำ ตลอดจนความสามารถในการพึ่งพาตนเองของผู้นำ 2) การพัฒนาจิตใจ ประกอบไปด้วย การนำเอาคุณธรรมและจริยธรรมเข้ามาใช้ในการดำเนินงานของผู้นำ ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อ ความเมตตา และความเสียสละ 3) การบริหารจัดการ หมายถึง องค์ความรู้ที่ผู้นำได้นำมาใช้เพื่อยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการดำเนินงาน ได้แก่ การบริหารจัดการด้านการผลิต การบริหารจัดการด้านการตลาด การบริหารจัดการด้านองค์กรและคน และการบริหารจัดการด้านการเงิน และ 4) ทรัพยากรของชุมชน ที่ช่วยยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการของผู้นำ ประกอบไปด้วย ปัจจัยทางกายภาพของชุมชน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุนของชุมชน และความร่วมมือของชุมชน เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อประเมินและติดตามศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP และเพื่อถอดองค์ความรู้ การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP มีผลสรุปการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3 สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

5.1.1 ศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุประดับศักยภาพตามประเภทของการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการการผลิต การบริหารจัดการองค์กรและคน การบริหารจัดการการเงิน และการบริหารจัดการการตลาด

1) ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิต

จากการติดตามและประเมินผลศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75 ได้มีการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ กล่าวคือ มีการปรับกำลังการผลิตให้เหมาะสมกับจำนวนแรงงาน ความมีเหตุผลโดยเลือกผลิตสินค้าที่ตนเองมีความชำนาญเท่านั้น การมีภูมิคุ้มกัน มีการวางแผนการผลิต การพึ่งตนเอง โดยการจ้างแรงงานในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น การใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น การเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณภาพ มีการเข้าร่วมอบรมหาความรู้เพิ่มเติม มีการสร้างเครือข่ายด้านการผลิตกับผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกันเพิ่มขึ้น

2) ศักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน

ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน ผู้นำกลุ่ม OTOP ส่วนใหญ่ร้อยละ 84 มีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน ความพอประมาณมีการจัดโครงสร้างองค์กรสอดคล้องกับปริมาณงาน ความมีเหตุผลมีการตรวจสอบ ทบทวนการดำเนินงานเพิ่มขึ้น การมีภูมิคุ้มกันมีการวิเคราะห์ศักยภาพความรู้และความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น ตลอดจนชวนขยายไฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น

3) ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาด

ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาดพบว่า ผู้นำกลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 73 มีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาด กล่าวคือ มีความพอประมาณโดยไม่มีการขยายช่องทางการตลาด/การจำหน่ายสินค้าไปยังกลุ่มลูกค้าที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย การมีเหตุผลโดยเลือกผลิตแต่สินค้าที่สามารถสนองความต้องการของตลาด การมีภูมิคุ้มกัน มีการสำรวจความต้องการของลูกค้าก่อนผลิต การพึ่งตนเอง ผู้นำกลุ่ม OTOP มีการจำหน่ายสินค้าในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นและใช้แรงงานในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ด้านความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่จำหน่ายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่ง แต่ขายสินค้าในราคาที่จำหน่ายกันโดยทั่วไปในท้องตลาด

4) การบริหารจัดการด้านการเงิน

ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำกลุ่ม OTOP ส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.5 มีระดับศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงินเพิ่มขึ้น ความพอประมาณ โดยลดการกู้เงินจากภายนอกมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน ไม่ใช้เงินทุนอย่างสุรุ่ยสุร่าย มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ผู้นำฯ มีการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบเพิ่มมากขึ้นมีความโปร่งใส โดยมีการแสดงผลการประกอบการให้กับสมาชิกกลุ่ม การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพบว่ามีการกำกับ ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของสมาชิกที่นำไปใช้เข้มงวดเพิ่มขึ้น

5.1.2 องค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

จากการเข้าร่วม โครงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ สามารถวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ผู้นำกลุ่ม OTOP สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง

ผู้นำกลุ่ม OTOP ทุกกลุ่มเข้าใจถึงศักยภาพและความสามารถของตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยนำเอาองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ตนเองมามองตนเอง และพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ

ของตนเองที่มีอยู่ ทำให้ทราบตัวตนที่ดียิ่งขึ้น กล่าวคือทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยที่แท้จริงซึ่งตนเองมีอยู่ ดังนั้น จึงได้พัฒนาตนเองโดยสามารถดึงเอาจุดเด่นที่ตนเองมีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจุดเด่นที่มีประกอบไปด้วย ประสบการณ์ ความชำนาญ และภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพ ขณะเดียวกันสามารถแก้ปัญหาจุดอ่อนของตนเองได้ในประเด็นของบุคลิกลักษณะ การกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้น

2) การพัฒนาจิตใจ

ผู้นำกลุ่มทุกกลุ่มสามารถนำเอาองค์ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมมาใช้ในการพัฒนาจิตใจของตนเองให้มีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ทำธุรกิจบนฐานของการมีความรับผิดชอบต่อสังคม

3) ทรัพยากรชุมชน

ทรัพยากรชุมชนก่อเกิดองค์ความรู้ของการรู้จักใช้ รู้จักรักษาของผู้นำ โดยผู้นำกลุ่ม OTOP รู้จักการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยทรัพยากรของชุมชนเป็นตัวช่วยส่งเสริมและมีผลต่อการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน กล่าวคือ ช่วยทำให้ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนได้รู้จักใช้และรู้จักรักษาทรัพยากรของชุมชน ไม่ทำการเบียดเบียนหรือทำลายทรัพยากรของชุมชน ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต โดยนำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ เน้นการพึ่งตนเอง มีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สงวนรักษาทรัพยากรชุมชนที่เป็นทุนของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยการสืบทอดแก่คนรุ่นหลัง หรือเงินทุนของชุมชน ส่งเสริมการออมในลักษณะของการจัดตั้งกองทุนการออมในชุมชน

4) การบริหารจัดการ

4.1) องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการที่สำคัญในการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำ ประกอบด้วย องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ การผลิต การบริหารจัดการองค์กร/คน การบริหารจัดการตลาด การบริหารจัดการการเงิน

4.2) องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผลิต คือ การรู้จักใช้ รู้จักรักษา

4.3) องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านองค์กร/คน คือการจัดวางคนให้เหมาะสมกับงาน การกระจายงานให้เหมาะสมกับกำลังความสามารถของคน การพัฒนาคนให้มีความรู้ยู่ตลอด

4.4) องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการตลาด คือ ผลิตสินค้าตรงตามความต้องการของลูกค้า เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการประเภทเดียวกัน

4.5) องค์ความรู้ด้านการเงิน คือ ความมีระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการบันทึกบัญชีอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้สมาชิกตรวจสอบฐานะทางการเงินของกลุ่มได้

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถยกระดับศักยภาพการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำกลุ่ม OTOP อาศัยแนวคิดการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 8 ประการ ของวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2551) ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกัน 4) การพึ่งตนเอง 5) การเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรม 6) การรวมกลุ่ม 7) การสร้างเครือข่าย 8) ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน) โดยหนึ่งในปัจจัยที่สร้างความสำเร็จของการประกอบการธุรกิจก็คือการมีทรัพยากรบุคคลโดยเฉพาะผู้นำ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะต้องมีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการใหม่ๆ ทั้งนี้จะต้องเป็นคนที่รักงานของชุมชน ชอบงานทำทนาย มีความเสียสละไม่หวังผลตอบแทนมากเกินไป (เสรี พงศ์พิศ, 2551) สอดคล้องกับสำนักงานพัฒนาชุมชน (2553) ที่ระบุว่า ผู้นำมีความสำคัญที่จะสร้างความสำเร็จหรือความล้มเหลวให้กับชุมชน เป็นศูนย์กลางของความเชื่อมั่น ศรัทธาและไว้วางใจของสมาชิกในกลุ่ม การที่ผู้นำเป็นผู้ที่มีความสามารถ ก็เป็นเพราะว่ามีความรู้ในการดำเนินงานนั้น ๆ เป็นอย่างดี จึงสามารถวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ สอดคล้อง ซึ่ง Amrit Tiwana (2010) ระบุว่า ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท (Know-How) เป็นความรู้ที่เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง ภายใต้อสภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อน สามารถนำเอาความรู้ชุดแข็งที่ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ มักพบในคนที่ทำงานไปหลาย ๆ ปี จนเกิดความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา สุระ. (2556). การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางด้าน
การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนด้าน
OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 1. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- จุลศักดิ์ ชาญณรงค์. (2546). การศึกษาโครงสร้างองค์กรธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน
ผลิตภัณฑ์กล้วยจังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. (2550). วิสาหกิจชุมชนกลไกเศรษฐกิจและฐานราก.
กรุงเทพฯ : เอคิสันเพรส โปรดักส์.
- รัชมัย เจียรกุล. (2557). ปัญหาและแนวทางการปรับตัวของ OTOP เพื่อพร้อมรับการเปิด AEC.
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ธีรศักดิ์ ชนะบางแก้ว. (2558). ภาวะผู้นำ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา
http://www.baanjommyut.com/library_2/the_nature_of_leadership/03.html
- นันทิยา หุตานวัตร. (2546). การพัฒนาองค์กรชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- บัณฑิต สวรรยาวิสุทธิและพงศ์พันธุ์ ศรีทราทิพย์. (2551). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเพิ่ม
ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ภัทรพร จันตะนี. (2554). การจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของชุมชน : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน
เห็ดตับเต่าตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. (2557). ธุรกิจชุมชน: แนวทางในการพัฒนาชนบท
<http://www.hu.ac.th/academic/article/Mk/Business%20community.html>
- วิจารณ์ พานิช. (2547). การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้. กรุงเทพฯ:
สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส).
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2551). การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน.
กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). ธุรกิจเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

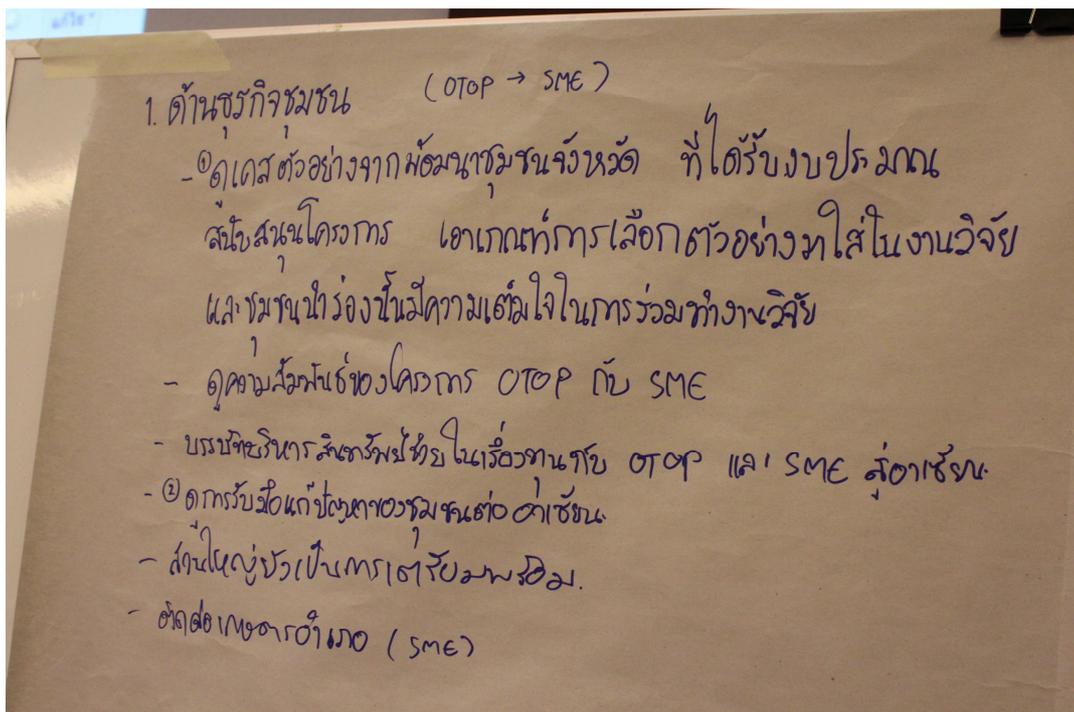
- เสรี พงศ์พิศ. (2551). แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สุพัฒน์ ไตวิจักษณ์ชัยกุลและกรวรรณ สังขกร. (2547). การบริหารจัดการโครงการ 1 ตำบล 1
ผลิตภัณฑ์ในพื้นที่รับผิดชอบองค์การบริหารส่วนตำบล: สถาบันวิจัยสังคม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11.
- สำนักงานพัฒนาชุมชน. (2553, พฤศจิกายน). การพัฒนาผู้นำธุรกิจชุมชนแก่นสาระ
ของการสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: วารสารพัฒนาชุมชน 43 (11), 12-18.
- _____. (2553). บัญชีรายชื่อกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553.
เชียงใหม่: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่.
- อนุชาติ พวงลำสีและอรทัย อาจอ่ำ. (2539). การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน. (2547). การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาด
กลางและขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2549). การอบรมจัดทำบัญชี วิเคราะห์ต้นทุนและแผนธุรกิจ ประจำปี 10
จังหวัดภาคเหนือ.
- เอนก ชิดเกสร. (2547). การศึกษาการจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาดสา อำเภอสันกำแพง
จังหวัดเชียงใหม่, รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยพายัพ.
- Hick, Herbert & Gullet, Ray. (1985). **Organizational Theories**. New York: McGraw-Hill.
- Kotler, Philip. (2006). **Principles of Marketing**. New Jersey: Prentice Hall.
- Tiwana, Amrit. (2010). **The Knowledge Management**. New York: Pearson Education.

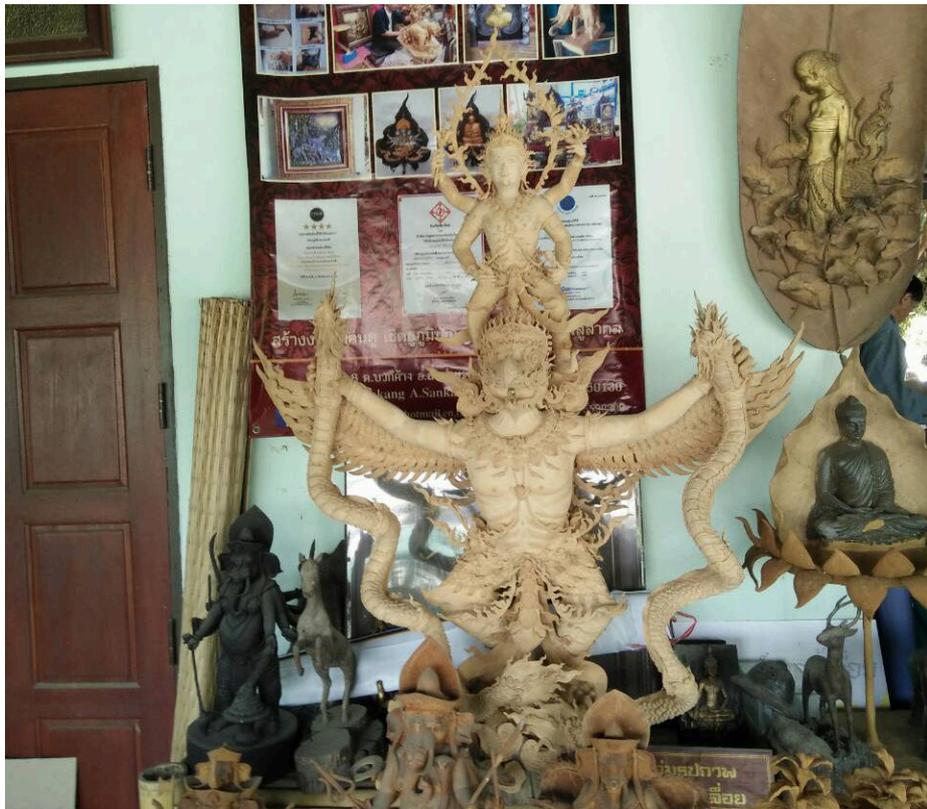
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาพประกอบการดำเนินงานวิจัยเรื่อง

“การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทาง
ด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
แก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3”

ภาคผนวก ข

แบบตรวจสอบรายการ

การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

**การบริหารจัดการด้านการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่**

กรุณาทำเครื่องหมายเช็คถูก (/) ตรงช่องที่ตรงกับรูปแบบการดำเนินงานของท่านมากที่สุด

ประเด็น	การผลิต	
	มี	ไม่มี
1. ความพอประมาณ		
1.1 มีการปรับกำลังการผลิตให้มีความเหมาะสมกับจำนวนแรงงาน		
1.2 นำเอาทรัพยากรหรือวัตถุดิบมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทุกส่วน		
2. ความมีเหตุผล		
2.1 ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตสินค้าโดยเลือกผลิตสินค้าที่ตนเองมีความชำนาญเท่านั้น		
2.2 เพิ่มจำนวนความถี่ในการตรวจสอบสินค้าและบริการทุกครั้งภายหลังจากการผลิต		
3. การมีภูมิคุ้มกัน		
3.1 มีการวางแผนการผลิตทุกครั้งก่อนทำการผลิต		
3.2 ทำการตรวจสอบเครื่องมือเครื่องจักรอุปกรณ์ก่อนทำการผลิตทุกครั้ง		
4. การพึ่งตนเอง		
4.1 เพิ่มการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นให้มากขึ้น		
4.2 เพิ่มการใช้แรงงานที่มีอยู่ภายในท้องถิ่น		
5. การเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรม		
5.1 เข้าร่วมอบรม/สัมมนาเพื่อหาความรู้มาประกอบการดำเนินงานเพิ่มขึ้น		
5.2 ทำการคัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพมาใช้ในการผลิตอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพิ่มขึ้น		
6. การรวมกลุ่ม		
6.1 พยายามกระจายงานให้สมาชิกของกลุ่มได้ทำงานอย่างเท่าเทียมกัน		
6.2 เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มสร้างเครือข่ายโดยกระจายการทำงานลงไปให้สมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมช่วยกันในการผลิตเพิ่มขึ้น		
7. การสร้างเครือข่าย		
7.1 พยายามหาพันธมิตรทางการค้ากับผู้ประกอบการประเภทเดียวกันในชุมชน		
7.2 มีการสอนหรือให้คำแนะนำกับเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพเพิ่มขึ้น		
8. ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน		
8.1 ใช้สีธรรมชาติหรือวัตถุดิบจากธรรมชาติแทนสีเคมีในการผลิต		
8.2 ปริมาณการผลิตมีการพอดีกับจำนวนที่สั่งซื้อ		

**การบริหารจัดการด้านองค์กร/คน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่**

กรุณาทำเครื่องหมายเช็คถูก (/) ตรงช่องที่ตรงกับรูปแบบการดำเนินงานของท่านมากที่สุด

ประเด็น	องค์กร/คน	
	มี	ไม่มี
1. ความพอประมาณ		
1.1 จัดโครงสร้างองค์กรได้สอดคล้องและเหมาะสมกับปริมาณงานและจำนวนพนักงาน		
1.2 ปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คน งบประมาณที่องค์กรมีอยู่เพิ่มขึ้น		
2. ความมีเหตุผล		
2.1 เพิ่มการตรวจสอบ ทบทวนการดำเนินงาน		
2.2 จัดคนเข้าทำงานให้เหมาะสมกับความรู้และความสามารถ		
3. การมีภูมิคุ้มกัน		
3.1 มีการวิเคราะห์ศักยภาพความรู้และความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น		
3.2 ทำการทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานของตนเองเพิ่มขึ้น		
4. การพึ่งตนเอง		
4.1 พยายามดึงจุดเด่น ความชำนาญของตนเองมาใช้ในการทำงานเพิ่มขึ้น		
5. การเสริมสร้างความรู้และคุณธรรม		
5.1 พยายามชวนขยายหาความรู้ใส่ตัวเพิ่มขึ้น		
5.2 ใช้หลักความสามารถ ความยุติธรรมในการดำเนินงาน		
6. การรวมกลุ่ม		
6.1 เน้นการทำงานในลักษณะกลุ่มหรือทีมเพิ่มขึ้น		
7. การสร้างเครือข่าย		
7.1 เป็นคณะกรรมการของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน		
7.2 เป็นกรรมการหรือสมาชิกในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน		
8. ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน		
8.1 ปรับรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับธุรกิจ		

**การบริหารจัดการด้านการตลาด ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่**

กรุณาทำเครื่องหมายเช็คถูก (/) ตรงช่องที่ตรงกับรูปแบบการดำเนินงานของท่านมากที่สุด

ประเด็น	การตลาด	
	มี	ไม่มี
1. ความพอประมาณ		
1.1 ไม่ขยายช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าออกไปยังกลุ่มลูกค้าที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย		
1.2 เลือกช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เข้าถึงลูกค้าได้ง่ายและสะดวกขึ้น		
2. ความมีเหตุผล		
2.1 เลือกผลิตสินค้าที่สามารถสนองความต้องการของตลาด		
3. การมีภูมิคุ้มกัน		
3.1 สำรวจความต้องการของลูกค้า ผู้บริโภคก่อนผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น		
3.2 มีการวางแผนการผลิต		
4. การพึ่งตนเอง		
4.1 จำหน่ายสินค้าภายในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น		
4.2 พยายามนำเสนอ แนะนำสินค้าและบริการให้กับลูกค้าเพิ่มขึ้น		
5. การเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีความรู้และคุณธรรม		
5.1 เรียนรู้ที่จะประชาสัมพันธ์หรือดึงเอาจุดเด่นของสินค้าและบริการมาเผยแพร่ให้กับคนทั่วไปได้รับทราบเพิ่มขึ้น		
6. การรวมกลุ่ม		
6.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มในการช่วยเหลือกันทางการตลาดเพิ่มขึ้น		
7. ขยายการสร้างเครือข่ายทางการตลาดกับผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน		
7.1 การขยายการสร้างเครือข่ายทางการตลาดกับผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกัน		
8. ความสมดุลกับการพัฒนาที่ยั่งยืน		
8.1 มีการกำหนดราคาสินค้าที่เท่ากับผู้ประกอบการรายอื่น		
8.2 ไม่จำหน่ายสินค้าประเภทเดียวกันกับคู่แข่งในราคาที่ต่ำกว่า		

**การบริหารจัดการด้านการเงิน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่**

กรุณาทำเครื่องหมายเช็คถูก (/) ตรงช่องที่ตรงกับรูปแบบการดำเนินงานของท่านมากที่สุด

ประเด็น	การตลาด	
	มี	ไม่มี
1. ความพอประมาณ		
1.1 ลดการกู้เงินจากภายนอกมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน		
2. การมีเหตุผล		
2.1 ใช้เงินทุนของกลุ่มในการประกอบธุรกิจเท่านั้น		
3. การมีภูมิคุ้มกัน		
3.1 มีการวางแผนการใช้เงินของกลุ่ม		
3.2 กำไรที่ได้จากการประกอบการจะถูกหักเป็นเงินออมของกลุ่ม		
4. การพึ่งตนเอง		
4.1 ใช้เงินทุนของกลุ่มในการประกอบการ		
5. การเสริมสร้างความรู้ และคุณธรรม		
5.1 จัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบขึ้น		
5.2 นำข้อมูลจากการบันทึกรายได้ และรายจ่ายมาคิดคำนวณต้นทุนและผลตอบแทน		
5.3 แสดงรายงานทางการเงินให้สมาชิกทราบ		
6. การรวมกลุ่มกระตุ้นส่งเสริมให้สมาชิก นำเงินมาออมเป็นกองกลางของกลุ่มเพิ่มขึ้น		
6.1 การรวมกลุ่มกระตุ้นส่งเสริมให้สมาชิก นำเงินมาออมเป็นกองกลางของกลุ่มเพิ่มขึ้น		
7. การสร้างเครือข่าย		
7.1 เป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน		
8. การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน		
8.1 การกำกับ ตรวจสอบ การใช้เงินของสมาชิกที่นำไปใช้ช่วงวดเพิ่มขึ้น		

พินิจนันท์ อมรพิชญ์

การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
แก่ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชน OTOP จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3

2558